

**HEVOSAVUSTEISEN KUNTOUTUKSEN MERKITYKSELLISYYS
KUNTOUTUJILLE**

Fenomenografinen tutkimus ammattilaisten käsityksistä

Sari Honkanen

Fysioterapian pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2019

TIIVISTELMÄ

Honkanen, S. 2019. Hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujille – Fenomenografinen tutkimus ammattilaisten käsityksistä. Jyväskylän yliopisto. Fysioterapian pro gradu- tutkielma, 50 s., 3 liitettä.

Hevosavusteinen kuntoutus on kuntoutuksen muoto, johon liittyy toimintaa hevosen kanssa ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Suomessa tärkeimpiä hevosavusteisen kuntoutuksen muotoja ovat ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta (SPHT). Kuntoutuksessa ja sen kehittämisessä on tärkeää ymmärtää, minkälaisia merkityksiä kuntoutuksella on kuntoutujille. Aina kuntoutujien ei kuitenkaan ole mahdollista itse ilmaista näitä merkityksiä, jolloin ilmiötä voidaan ymmärtää esimerkiksi tutkimalla ammattilaisten käsityksiä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata hevosavusteista kuntoutusta toteuttavien ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille.

Tutkimuksessa käytetty aineisto on osa Kelan rahoittamaa Jyväskylän yliopiston Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset -tutkimushanketta. Aineisto on kerätty elo-marraskuussa 2016 avointa haastattelumenetelmää käyttäen. Haastatteluun osallistui kahdeksan hevosavusteista kuntoutusta toteuttavaa ammattilaista eri puolilta Suomea – kuusi ratsastusterapeuttia ja kaksi SPHT-ohjaajaa. Litteroidut haastattelut analysoitiin aineistolähtöisesti laadullista fenomenografista lähestymistapaa hyödyntäen.

Fenomenografisen analyysin avulla käsitykset voitiin ryhmitellä neljään kuvauskategoriaan, jossa kategoriat kuvaavat ammattilaisten erilaisia tapoja käsittää hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyyttä kuntoutujille. Kategoriat ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa ja tämä ilmenee käsitysten laajentumisesta kuvaavien teemojen avulla. Teemat hevosen rooli, talliympäristön merkitys ja talliyhteisön rooli muodostuivat kategorioiden välisistä kriittisistä eroista. Ammattilaisten käsitysten mukaan hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujille nähdään kuntoutuksen mahdollistajana (kategoria I), fyysisen toimintakyvyn edistäjänä (kategoria II), tunnetyöskentelyn edistäjänä (kategoria III) ja osallistumisen mahdollistajana (kategoria IV).

Hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujille nähtiin hevosen moniulotteisuutta hyödyntävänä kuntoutusmuotona, joka on kuntoutujalle motivoivaa, toimintakykyä edistävää ja kuntoutujan osallisuutta mahdollistavaa. Tietoa voidaan hyödyntää niin kuntoutuksen koulutuksen kehittämisessä, kuin kuntoutuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Asiasanat: hevosavusteinen kuntoutus, ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, fenomenografia, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Honkanen, S. 2015. The meanings of the equine-assisted rehabilitation to the rehabilitees – a phenomenographic study of professionals' perceptions. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Physiotherapy Master's thesis, 50 pp., 3 appendices.

Equine-assisted rehabilitation is a form of rehabilitation that involves working with a horse to enhance one's physical, mental and social ability. Activities may include riding, handling the horse from the ground, horse care, and stabling. In Finland, the most important forms of equine-assisted rehabilitation are riding therapy and social pedagogical horse activity (SPHT). The purpose of this study was to describe the professionals' perceptions of the meanings of equine-assisted rehabilitation for the rehabilitees. In rehabilitation and its development, it is important to understand the importance of rehabilitation to the rehabilitees. It is not always possible for the rehabilitees to express these meanings themselves, and by examining the perceptions of professionals, it is possible to understand the factors involved in equine-assisted rehabilitation that are relevant to rehabilitees.

The qualitative data used in the research is part of the Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset – research project of the University of Jyväskylä. Project was funded by Kela. The material was collected from August to November 2016 through individual interviews. Eight equine-assisted rehabilitation professionals around Finland participated in the interview - six riding therapists and two SPHT instructors. The transcribed interviews were analyzed using a qualitative phenomenographic approach.

Phenomenographic analysis allowed the conceptions to be grouped into four description categories, each of which illustrates the different ways in which practitioners understand the meaning of equine-assisted rehabilitation to the rehabilitees. The categories are hierarchically related to each other and this is manifested through the themes of the expansion of perceptions. The themes of the role of the horse, the importance of the stable environment and the role of the stable community consisted of critical differences between categories. According to professionals, the significance of equine-assisted rehabilitation to the rehabilitees is seen as enabling rehabilitation (Category I), promoting physical functioning (Category II), promoting emotional functioning (Category III) and enabling participation (Category IV).

The importance of equine-assisted rehabilitation for the rehabilitees was seen as a form of rehabilitation utilizing the inter dimensionality of the horse, which is motivating, functional and thus enabling the rehabilitees to participate. The information can be used in the development of rehabilitation education as well as in the planning, implementation and evaluation of rehabilitation.

Key words: equine-assisted rehabilitation, riding therapy, social pedagogical horse activity, phenomenography, qualitative research

KÄYTETYT LYHENTEET

AVH	Aivoverenkiertohäiriö
CP	Cerebral palsy
ICF	International Classification of Functioning, Disability and Health
SPHT	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta
WHO	World Health Organization

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	1
2 HEVOSAVUSTEINEN KUNTOUTUS	3
2.1 Ratsastusterapia osana kuntoutusta	4
2.2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osana kuntoutusta.....	6
2.3 Hevosavusteisen kuntoutuksen tavoitteet.....	7
3 KÄSITYKSIÄ HEVOSAVUSTEISESTA KUNTOUTUKSESTA	9
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
5.1 Fenomenografinen lähestymistapa	18
5.2 Tutkimukseen osallistujat.....	19
5.3 Tutkimuksessa käytetty aineisto.....	20
5.4 Aineiston analysointi	21
6 HEVOSAVUSTEISEN KUNTOUTUKSEN MERKITYKSELLISYYS	
KUNTOUTUJILLE.....	25
6.1 Kuntoutumisen mahdollistaja (kuvauskategoria I).....	26
6.2 Fyysisen toimintakyvyn edistäjä (kuvauskategoria II).....	27
6.3 Tunnettyöskentelyn edistäjä (kuvauskategoria III)	28
6.4 Osallistumisen mahdollistaja (kuvauskategoria IV).....	29
6.5 Kategorioiden väliset suhteet.....	31
6.5.1 Teema hevosen rooli.....	32
6.5.2 Teema talliympäristön merkitys	33

6.5.3 Teema talliyhteisön rooli	33
7 POHDINTA.....	34
7.1 Tutkimustulosten tarkastelua.....	34
7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia	39
7.3 Eettisyys	42
7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kuntoutus on monimuotoinen ja monialainen kokonaisuus, jonka tavoitteena on auttaa kuntoutujaa hallitsemaan omaa elämäntilannettaan (STM 2002), sekä parantamaan kuntoutujan osallistumisen mahdollisuuksia ja selviytymistä arkielämässä omassa toimintaympäristössään (Autti-Rämö ym. 2016, 59, Järvikoski & Härkäpää 2011, 33). Hevosavusteinen kuntoutus on kuntoutuksen muoto, jota voidaan hyödyntää monin eri tavoin, se voi olla ennaltaehkäisevää tai osa lääkinnällistä kuntoutusta (Martin-Päivä 2014, 90, Mattila-Rautiainen 2014, 91). Terapia tai ohjaustilanteessa eläimet voivat toimia keskustelun avaajina ja luoda luottamusta kuntoutumisprosessissa (Ewing ym. 2007). Suomessa tärkeimpiä hevosavusteisen kuntoutuksen muotoja ovat ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta (Martin-Päivä 2014, 96-97).

Hevosella on useita ainutlaatuisia erityispiirteitä, joita voidaan hyödyntää kuntoutuksessa (Ewing ym. 2007) ja näin lisätä kuntoutujien hyvinvointia (Martin-Päivä 2014, 89). Hevonen onkin yksi tärkein eläinavusteisessa kuntoutuksessa hyödynnetty eläin erityispiirteidensä vuoksi (Haapala & Suomela-Markkanen 2018). Hevosavusteinen kuntoutus soveltuu erilaisille kuntoutujaryhmille (Martin-Päivä 2014, 89, Koistinen 2005, 4) ja sitä käytetään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kuntoutusta tarvitsevien kuntoutuksessa (Mattila-Rautiainen 2014, 93). Sitä voidaan hyödyntää myös oppimisen tukena, elämänhallinnan harjoittelussa, lastensuojelun tukitoimena sekä päihdekuntoutuksessa (Laitinen 2014, 95, Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). Hevosavusteinen kuntoutus on kokonaisvaltaista kuntoutusta ja sitä ohjaa kuntoutujan yksilölliset tavoitteet (Selvinen 2011, 15). Kokonaisvaltaisen toimintakyvyn arviointi luo lähtökohdan kuntoutumisen tavoitteiden määrittämiseen sekä tarvittavien kuntoutustoimenpiteiden toteuttamiseen (Autti-Rämö ym. 2016, 56).

Kuntoutujan rooli on korostunut viimeisten vuosikymmenten aikana (Kettunen ym. 2017, 6-7). Kuntoutuja nähdään aktiivisena, tasavertaisena ja osallistuvana toimijana myös tilanteissa, joissa hänen toimintakykynsä on heikentynyt tai uhattuna (Autti-Rämö & Salminen 2016, 15, Järvikoski ym. 2008). Kuntoutujan motivaatiolla ja omien kykyjen tunnistamisella onkin kes-

keinen rooli kuntoutumisen onnistumisessa (Autti-Rämö ym. 2016, 59). Koukkarin (2010) mukaan kuntoutujalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan kuntoutumiseensa ja osallistua sen kaikkiin vaiheisiin. Onnistunut kuntoutumisprosessi johtaa pysyvämpiin toimintatapojen muutoksiin ja osallistumisen mahdollisuuksien parantumiseen (Autti-Rämö ym. 2016, 67). Kokonaisvaltaisen ja voimavarakeskeisen kuntoutuksen edellytyksenä on kuntoutujan toiveiden ja näkemysten ymmärtäminen ja kuunteleminen sekä vuoropuhelu niin kuntoutujan, kuin hänen oman verkostonsa, että kuntoutuksen eri toimijoiden kanssa (Kettunen ym. 2017, 6-7). Käsitteitä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille ammattilaisten näkökulmasta ei ole aiemmin tutkittu fenomenografian keinoin (taulukko 1.). Fenomenografisen tutkimusotteen avulla on mahdollista kuvata laadullisesti erilaisia käsityksiä tietyistä ilmiöistä kollektiivisella tasolla ja siten lisätä ymmärrystä hevosavusteisesta kuntoutuksesta.

Hevosavusteisen kuntoutuksen kehittämiseksi tarvitaan lisää tietoa erityisesti kuntoutujista ja heidän tarpeistaan (Laine ym. 2015) sekä heidän kokemuksistaan hevosavusteisesta kuntoutuksesta (Selvinen 2011, 392). Jotta kuntoutujan ääni tulisi paremmin kuuluviin ja hänen osallisuutensa myös omaan kuntoutumisprosessiin mahdollistuisi, olisi tärkeää ymmärtää, mitä kuntoutajat kokevat merkitykselliseksi omassa kuntoutumisprosessissaan. Ammattilaisten käsityksiä tutkimalla on mahdollista lisätä ymmärrystä myös sellaisten kuntoutujien käsityksistä, jotka eivät pysty niitä itse ilmaisemaan. Tutkimuksissa on todettu, että kuntoutujan ja asiantuntijan näkökulmissa voi olla eroja, jolloin ammattilainen ei välttämättä koe olennaiseksi asioita, jotka ovat olennaisia kuntoutujalle (Piirainen 2006). Kartoittamalla ammattilaisten käsityksiä laajennetaan ymmärrystä hevosavusteisen kuntoutuksen ilmiöstä, sekä niistä tekijöistä, jotka ovat merkityksellisiä kuntoutujille ammattilaisten käsittämänä. Ammattilaisten käsityksiä tutkimalla on mahdollista selvittää myös niin sanottua hiljaista tietoa, joka ei muuten tulisi esille ja jota voidaan hyödyntää kuntoutuksen kehittämisessä.

Tämän pro gradu tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia käsityksiä ammattilaisilla on hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille. Ilmiötä tarkastellaan siten, kuin ammattilaiset sen käsittävät ja ymmärtävät. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen käytäntöjen ja koulutuksen kehittämisessä, suunnittelussa ja arvioinnissa sekä laajemmin kuntoutuksessa kehittämisessä.

2 HEVOSAVUSTEINEN KUNTOUTUS

Maailman terveysjärjestön (WHO) mukaan kuntoutus on toimintaa, jonka avulla pyritään edistämään yksilön toimintakykyä ja yhteiskunnallista osallistumista tilanteissa, joissa ne ovat sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi uhattuina tai heikentyneet (WHO 2011, 96). Kuntoutus on tavoitteellista, suunnitelmallista ja monialaista toimintaa (Järvikoski 2014), jonka avulla voidaan lisätä kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä (Koukkari 2015, STM 2002). Kuntoutus ei ole vain sairauden tai vamman hoitoa, vaan siihen voidaan liittää myös ennaltaehkäiseviä, kuten syrjäytymisen ehkäisyn toimenpiteitä (Järvikoski & Härkäpää 2011, 33). Kuntoutumisen prosessi etenee tavallisesti neljän eri vaiheen kautta, joita ovat: kuntoutustarpeiden ja kuntoutujan voimavarojen kartoitus, kuntoutussuunnitelman laatiminen, kuntoutuksen toteutus ja kuntoutuksen arviointi (Autti-Rämö 2016, 56, Järvikoski & Karjalainen 2008, 87, Kettunen ym. 2017, 24).

Hevosavusteinen toiminta on toimintaa, missä hevonen on mukana sosiaali- ja terveystalveissa hyvinvoinnin edistäjänä (Hippolis ry 2019, Kovaljeff & Thuneberg 2018). Hevosavusteinen toiminta on yksi Green Care -toiminnan edelläkävijöistä Suomessa ja toiminnan tarkoituksena on lisätä ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua, luontoon ja maaseutuuympäristöön liittyvän toiminnan avulla (Martin-Päivä 2014, 89, Hippolis ry 2019, Green Care Finland 2019). Hevosavusteisella kuntoutuksella puolestaan tarkoitetaan koulutetun terapeutin tai ohjaajan toteuttamaan kuntoutusta, missä hän käyttää hevosta kuntoutuksen apuna (Suomen ratsastusterapeutit ry 2019, Laitinen 2014, 91-92). Suomessa hevosavusteisen kuntoutuksen tärkeimpiä muotoja ovat ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta (Martin-Päivä 2014, 96-97). Ratsastusterapiaa hyödynnetään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kuntoutusta tarvitsevien kuntoutuksessa (Mattila-Rautiainen 2014, 93), kun taas sosiaalipedagogista hevostoimintaa hyödynnetään syrjäytymisen ehkäisyssä, sosiaalisen kasvun sekä hyvinvoinnin tukena (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). Hevosavusteista kuntoutusta toteutetaan yhdessä kuntoutujan, ohjaajan ja hevosen kanssa (Suomen ratsastusterapeutit ry 2019, Laitinen 2014, 91) ja sitä voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmämuotoisena (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry 2019). Toiminta voi sisältää hevosen käsittelyä maasta, selästä tai kärryistä sekä hevosen hoitoa ja tallitöitä (Laitinen 2014, 91). Hevosavusteista kuntoutusta voidaan hyödyntää

toimintakyvyn ylläpitämisessä, ennaltaehkäisevässä työssä ja esimerkiksi ikäihmisten virkistystoiminnassa sekä oppimisvaikeuksien tukena (Hippolis ry 2019, Sosiaalipedagoginen hevos-toimintayhdistys ry 2019, Kovaljeff & Thuneberg 2018). Eri ammattiryhmät sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalta, voivat hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen menetelmiä työssään (Laitinen 2014, 92).

Kansainvälisesti hevosavusteiseen kuntoutukseen voidaan liittää runsaasti erilaisia termejä ja menetelmiä. Euroopassa hevosavusteinen kuntoutus on jaettu motoriikkaa tukevaan hippoterapiaan ja kasvatusta tukevaan heilpedagogiseen ratsastusterapiaan (Mäenpää ym. 2016). Yhdysvalloissa perinteisemmän hippoterapian lisäksi hevosavusteinen kuntoutus on jaettu erilaisiin menetelmiin sen mukaan, minkälaisia tavoitteita sillä halutaan saavuttaa. Näitä menetelmiä ovat mm. equine-assisted activities (EEA), equine-assisted therapy (EAT), equine-assisted learning (EAL) ja equine-facilitated psychotherapy (EFP) (Path 2019). Lisäksi Yhdysvalloissa hippoterapia ja terapeuttinen ratsastus (therapeutic riding) on eroteltu toisistaan (Path 2019).

Tässä pro gradu -tutkielmassa hevosavusteisella kuntoutuksella tarkoitetaan toimintaa hevosen kanssa, ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi ja käsittää siten ratsastusterapian, sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan. Lisäksi ratsastusterapeuteista sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajista käytetään tässä tutkielmassa yhteistä nimitystä ammattilaiset.

2.1 Ratsastusterapia osana kuntoutusta

Ratsastusterapia on kuntoutuksen muoto, jonka tavoitteena on auttaa kuntoutujaa ylläpitämään tai parantamaan fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista toimintakykyä yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti (Selvinen, 2011, 15, Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019). Kuntoutus jakautuu perinteisesti lääkinälliseen, ammatilliseen, kasvatukselliseen ja sosiaaliseen kuntoutukseen (Järviskoski & Härkäpää 2011, 20). Ratsastusterapia on osa kuntoutujan kokonaiskuntoutusta, jonka pyrkimyksenä on auttaa kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa (Mattila-Rautiainen 2014, 93, Laine ym. 2015). Se voi olla esimerkiksi osa kuntoutujan lääkinällistä kun-

toutusta (Kovaljeff & Thuneberg 2018), jolla pyritään lisäämään tai kompensoimaan kuntoutujan alentunutta toimintakykyä (Järvikoski & Härkäpää 2011, 21, Paatero ym. 2008, 31). Ratsastusterapiaa on käytetty kuntoutusmuotona erilaisille kuntoutujaryhmille, kuten mielenterveyskuntoutujille, liikuntavammaisille, kehitysvammaisille, autisteille, käytöshäiriöisille, oppimisen ongelmissa, alaselkäongelmien tukena sekä lastensuojelun tukitoimena (Mattila-Rautiainen 2014, 93-94). Ratsastusterapiassa hyödynnetään hevosen ja ihmisen välistä liike- ja tunnevuorovaikutusta sekä toiminnallista ympäristöä (Mattila-Rautiainen 2014, 93).

Kuntoutujan tavoitteista riippuen ratsastusterapiassa painottuvat, joko motoriset, toiminnalliset, pedagogiset tai psykologiset tavoitteet (Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019, Selvinen 2011, 15). Ratsastusterapiassa katsotaan edistävän fyysisten vaikutusten lisäksi myös kuntoutujan psyykkisiä valmiuksia ja mielen tasapainoa (Selvinen 2011, 15). Ratsastusterapiassa kuntoutujan tavoitteet asetetaan ICF-luokituksen mukaisesti (Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019), joka on WHO:n määrittelemä toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitusjärjestelmä (ICF 2004, 5-6). Luokitus kuvaa ihmisen selviytymistä ja osallisuutta arkipäivän toiminnoissa, eri toimintaympäristöissä (Kettunen ym. 2017, 9-10). ICF-luokituksen mukaan terveydentila ja erilaiset yksilölliset ja ympäristötekijät vaikuttavat, yksilön ruumiin ja kehon toimintoihin, sekä suoriin ja osallistumiseen (Salminen ym. 2016, 27). Kuntoutus voidaan määrittellä ihmisen tai ihmisen ja ympäristön muutosprosessiksi, jonka tavoitteena on toimintakyvyn, itsenäisen selviytymisen ja hyvinvoinnin edistäminen (STM 2002).

Ratsastusterapiaa toteutetaan yhdessä koulutetun terapiahevosen ja ratsastusterapeutin kanssa (Selvinen 2011, 15, Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019). Suomessa ratsastusterapeutin virallinen nimeke on ratsastusterapeutti-SRT® ja se on suojattu nimike (Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019, Mattila-Rautiainen 2014, 94). Koulutuksen laajuus on 52 op ja pääsyvaatimukseen kuuluu sosiaali-, terveys- tai kasvatustutkinto, kahden vuoden työkokemus sekä vahva hevosalan osaaminen ja hyvä ratsastustaito (Hevosopisto 2019, Mäenpää ym. 2016, 1279 – 1285.) Ratsastusterapeuttien koulutuksesta vastaa Hevosopisto sekä Suomen Ratsastusterapeutit ry (Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019, Hevosopisto 2019). Ratsastusterapeutin pohjakoulutuksen mukaan terapiassa painottuvat muun muassa motoriset, pedagogiset ja psykologiset tavoitteet (Mattila-Rautiainen 2014, 93) siten ratsastusterapia ei ole vain fysioterapiaa tai

toimintaterapiaa vaan sitä voidaan hyödyntää myös psykologisessa kuntoutuksessa tai erityispedagogiikassa (Mattila-Rautiainen 2014, 94).

2.2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osana kuntoutusta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta (SPHT) on yhteisöllinen sosiaalisen kuntoutuksen muoto, minkä lähtökohtana on ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus sekä talliyhteisö (SRL 2019, Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). Hevosen kanssa toteutettava toiminta on tavoitteellista, suunniteltua sekä kokonaisvaltaista ja sen avulla voidaan harjoitella niin vuorovaikutustaitoja, yhteistoimintaa, kuin vastuunkantoa (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019, SRL 2019). Toiminnan peruselementit yhteisöllisyys, toiminnallisuus, elämyksellisyys ja dialogisuus, nousevat sosiaalipedagogian teoriasta (UTU 2019, Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019, Laitinen 2014, 95). Sosiaalipedagogiassa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ihmisen kasvua tarkastellaan sosiaalisena ilmiönä ja huomion kohteena on pedagoginen toiminta, jolla kasvua tuetaan (Sosiaalipedagogiikka 2019, Laitinen 2014, 95).

Sosiaalinen kuntoutus on yksi kuntoutuksen osa-alueista (Järvikoski & Härkäpää 2011, 20, 22), jonka tavoitteena on syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien kuntoutujien sosiaalisen toimintakyvyn edistäminen (Juvonen-Posti ym. 2016, 172). Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mukaan sosiaalisella kuntoutuksella ”vahvistetaan yksilön kykyä selviytyä arkipäivän toiminnoista, vuorovaikutussuhteista ja oman toimintaympäristön rooleista” (STM 2019). Sosiaalipedagogiikassa ollaan kiinnostuneita syrjäytymisen ennaltaehkäisystä ja sen lievittämisestä sekä ihmisten yhteiskunnallisen osallisuuden tukemisesta (Sosiaalipedagogiikka 2019), nämä kuuluvat myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteisiin (Laitinen 2014, 95). Syrjäytymisvaaran syinä voivat olla pitkäaikainen ja usein toistuva työttömyys, toimeentulo-ongelmat, elämänhallintaan liittyvät ongelmat, sairaus tai vamma (Järvikoski & Härkäpää 2011, 148).

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ohjaa koulutettu sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019, SRL 2019). Sosiaalipedagogisen

hevostoimintaohjaajan koulutuksen laajuus on 25 op. Koulutuksesta vastaa Itä-Suomen yliopisto, Turun yliopisto ja Ypäjän hevosopisto. Pääsyvaatimuksena on kasvatus-, terveys- tai sosiaalialan korkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto (SRL 2019, UTU 2019). Ohjaajan pohjakoulutuksen mukaan toiminta voi painottua esimerkiksi lastensuojelun tukitoimiin, oppimisen tukemiseen, mielenterveys- ja päihdetyöhön, kuntouttavaan työtoimintaan, ikäihmisten viriketoimintaan tai sosiaalisten taitojen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019).

2.3 Hevosavusteisen kuntoutuksen tavoitteet

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa painottuvat kuntoutujasta riippuen fyysiset, psyykkiset, pedagogiset tai sosiaaliset tavoitteet. Kuntoutujille, joiden tavoitteet liittyvät psyykkisiin ja sosiaalisiin ongelmiin, hevosavusteinen kuntoutus tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutustilanteisiin, joiden avulla voidaan kehittää mm. kommunikaatiotaitoja (Mattila-Rautiainen 2014, 93-94, Gabriels ym. 2018). Hevosavusteisen kuntoutuksen vaikuttavuustutkimusten perusteella ratsastusterapian avulla voidaan kehittää itsehillintää, keskittymiskykyä, ohjeiden noudattamista, tunneilmaisun säätelyä sekä kuntoutujan itsenäistä toimintaa (Bass ym. 2009, Borgi ym. 2016, Gabriels ym. 2018). Bass ym. (2009) tutkimuksen perusteella ratsastusterapialla voi olla vaikutusta sosiaalisiin toimintoihin ja se saattaa vähentää yliaktiivisuutta ja häiritsevää käytöstä sekä lisätä sosiaalista toimintaa ja keskittymistä. Borgi ym. (2016) tutkimuksen perusteella ratsastusterapialla voidaan vaikuttaa positiivisesti kuntoutujan itsenäiseen suoriutumiskykyyn sekä toiminnanohjaukseen. Tutkijat arvelevat edellä esitettyjen tulosten johtuvan hevosen läsnäolosta ja vuorovaikutuksesta, jotka edellyttävät kuntoutujalta aktiivista läsnäoloa ja huomion keskittämistä hevoseen. Lisäksi selkeät rutiinit sekä ohjeiden sanoittaminen hevoselle helpottavat tutkijoiden mukaan kuntoutujien keskittymistä tehtävään (Bass ym. 2009, Borgi ym. 2016, Gabriels ym. 2018).

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa on perinteisesti hyödynnetty hevosen tarjoamaa liikettä kuntoutujan fyysisen toimintakyvyn edistämässä. Hevosen liike aktivoi ja kehittää monipuolisesti kaikkia motoriikan osa-alueita. Hevosen rytmikäs liike mobilisoi, vähentää spastisuutta ja saattaa lisätä pään sekä vartalon hallintaa (Mattila-Rautiainen 2000, 68-69, Zadnikar & Kastrin

2011, Tseng ym. 2008, Kang ym. 2012, Kwon ym. 2015). Ratsastusterapiaan liittyvien tutkimusten perusteella hevosavusteisella kuntoutuksella saattaa olla vaikutusta myös kävelyn symmetrisyyteen ja kävelyn laatuun, kävelykykyyn ja kestävyYTEEN (Lee ym. 2014, Bunketorp-Käll ym. 2017, Beinotti ym. 2010) sekä seisomatasapainoon alaraajojen lihasvoimien ja kävelymatkojen lisääntyessä (Aranda-Garcia ym. 2015, de Araujo ym. 2013).

Elämänlaatua mittaavien tutkimusten perusteella ratsastusterapialla voi olla positiivista vaikutusta kuntoutujien elämänlaatuun (Beinotti ym. 2013, Fields ym. 2018). Tutkimuksen perusteella yhdistämällä tavanomainen fysioterapia ratsastusterapiaan aivohalvauspotilaiden elämänlaatu parani verrattuna vain tavanomaista fysioterapiaa saaneisiin (Beinotti ym. 2013). Ratsastusterapia lisäsi potilaiden pystyvyyden ja vapauden tunnetta sekä itsenäisyyttä, jotka ovat tärkeitä itsetunnon- ja -luottamuksen tekijöitä. Fields ym. (2018) tutkimuksen perusteella laitoksessa asuvat dementiaa sairastavat ikääntyneet, hyötyvät hevosavusteisen kuntoutuksen tarjoamasta mielekkästä toiminnasta, joka tukee heidän toimintakykyään ja siten parantaa elämänlaatua. Tutkimustulokset liittyen hevosavusteisen kuntoutuksen vaikutuksista elämänlaatuun ovat osin ristiriitaisia, Davis ym. (2009) ja Deutz ym. (2018) tutkimuksissa hevosavusteisen kuntoutuksen vaikutuksesta CP-lasten elämänlaatuun, ei hevosavusteisella kuntoutuksella ollut vaikutusta. Johnson ym. (2018) tutkimuksen perusteella hevosavusteinen kuntoutus saattaa vähentää traumaattisen stressioireyhtymän oireita. Jormfeldt & Carlssonin (2018) systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tutkittiin hevosavusteisen kuntoutuksen vaikutuksia skitsofreniapotilaiden hoidossa. Katsauksen perusteella hevosavusteinen kuntoutus on vaikeista mielenterveysongelmista, kuten skitsofreniasta, kärsiville potilaille motivoiva ja hyödyllinen kuntoutumismuoto. Hevosavusteinen kuntoutus stimuloi näitä kuntoutujia ottamaan aktiivisemmän roolin omasta kuntoutumisestaan. Jormfeldt & Carlssonin (2018) mukaan hevosavusteinen kuntoutus voi lisätä myös itsetuntoa- ja itseluottamusta sekä sosiaalisia kontakteja. Hevosavusteisen kuntoutuksen yksi ulottuvuus on heidän mukaan myös liikunnan lisääntyminen, mikä puolestaan vähentää depression oireita ja ahdistusta sekä ylipainoa.

3 KÄSITYKSIÄ HEVOSAVUSTEISESTA KUNTOUTUKSESTA

Systemaattisen kirjallisuushaun perusteella ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksistä on tutkittu kansainvälisesti vielä varsin vähän. Pääosin käsityksiä ja kokemuksia on tutkittu eri kuntoutujaryhmien näkökulmasta, niin kansainvälisessä, kuin kotimaisessakin kirjallisuudessa. Kirjallisuushaku toteutettiin syyskuussa 2019, ilman aikarajausta Medline, Cinahl, ERIC ja PsycINFO tietokannoista (Liite 1. ja 2.). Lisäksi täydentäviä hakuja tehtiin Google Scholarista hakulausekkeella ”equine assisted therapy therapist perspective”. Kirjallisuushaku tuotti yhteensä 14 tutkimusta (Liite 3.). Kirjallisuushaun perusteella löytyneet tutkimukset olivat pääosin väitöskirjoja ja tehty psykoterapeuttisesta viitekehyksestä käsin. Tutkimuksissa kartoitettiin terapeuttien käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen vaikutuksista ja hyödyistä sekä vaikutusmekanismeista. Lisäksi selvitettiin syitä, miksi terapeutit käyttävät hevosavusteista kuntoutusta psykoterapiassa sekä heidän näkemyksiään hevosen roolista kuntoutuksessa. Tutkimusten keskeisimmät tulokset on koottu taulukkoon 1.

TAULUKKO 1. Ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisesta kuntoutuksesta aikaisemman tutkimustiedon mukaan

TUTKIMUS	OSALLISTUJAT	TARKOITUS	MENETELMÄ	TUTKIMUKSEN TULOKSET
<p>Abrams, B. 2013</p> <p>Exploring Therapists' Conceptions of Equine Facilitated/Assisted Psychotherapy for Combat Veterans Experiencing Posttraumatic Stress Disorder</p>	5 psykoterapeuttia	Selvitettiin terapeuttien käsityksiä siitä, miksi he käyttävät hevosavusteista kuntoutusta osana kuntoutusta, mikä tekee siitä tehokkaan kuntoutusmuodon traumaperäisen stressihäiriön kuntoutuksessa	Fenomenologia Yksilöhaastattelu – puolistrukturoitu	Hevosavusteista kuntoutusta käytettiin, koska oli ennestään positiivisia kokemuksia hevosista ja nämä kokemukset tukivat psykoterapeuttisia tavoitteita. Lisäksi hevosella ja talliympäristöllä nähtiin olevan positiivista vaikutusta kuntoutujien käyttäytymis- ja psykososiaalisiin ongelmiin.
<p>Beck, D. 2014</p> <p>Trauma focused equine assisted psychotherapy: A phenomenological study of therapists' beliefs about components of effective treatment for children who have experienced abuse and neglect</p>	Tietoa ei saatavilla	Tutkittiin terapeuttien kokemuksia, miksi he käyttävät hevosavusteista kuntoutusta ja mitkä ovat ne tärkeimmät syyt, miksi lapset hyötyvät tästä terapiamuodosta	Fenomenologia	Terapeuttien käsitysten mukaan suhde hevoseen ja sitoutuminen kuntoutukseen olivat tärkeimmät syyt, miksi lapset hyötyvät hevosavusteisesta kuntoutuksesta.
<p>Devon, J. 2011</p> <p>The therapist's description of the experience of equine assisted psychotherapy (eap) as it pertains to youth with attention deficit disorder/attention deficit hyperactivity disorder: a qualitative study</p>	8 psykoterapeuttia	Tutkimuksessa selvitettiin psykoterapeuttien käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen vaikutuksista AD/HD nuorten psyykkiseen toimintakykyyn	Laadullinen (ei määritelty tarkemmin)	Tutkimuksen perusteella hevosavusteinen kuntoutus nähtiin hyväksi vaihtoehdoksi sellaisten nuorten kuntoutuksessa, jotka eivät hyödy tavanomaisesta terapiasta.
<p>Esbjörn, R. 2006</p> <p>When horses heal: A qualitative inquiry into equine facilitated psychotherapy</p>	35 Psykoterapeuttia Joista:	Tutkittiin terapeuttien käsityksiä hevosavusteisen psykoterapian hyödyistä ja vaikutuksista sekä miksi he valitsevat hevosavusteisen psykoterapian ja miten sitä käyttävät	Heuristisen ja Grounded teoria (yhdistelmä)	Terapeuttien käsitysten mukaan hevosavusteinen kuntoutus lisää kuntoutujien rauhoittumista ja lisää heidän läsnäoloaan hevosten ainutlaatuisen ominaisuuksien vuoksi. Hevosavusteista kuntoutusta käytettiin hyvin monin eri tavoin.

	35 vastasi kyselyyn ja 15 vastasi kyselyyn ja osallistui haastatteluun				
Frame, D. 2006	15 terapeuttia	Tutkittiin terapeuttien käsityksiä hevosen roolista nuorten masennuspotilaiden hoidossa	Laadullinen (ei määritelty tarkemmin)	Terapeuttien käsitysten mukaan hevoset antavat nuorille palautetta, jonka avulla on mahdollista harjoitella vuorovaikutustaitoja. Hevosavusteinen kuntoutus lisää terapeuttien mukaan nuorten itsetuntoa ja itseluottamusta sekä vähentää eristäytymistä.	
Practises of therapists using equine facilitated/assisted psychotherapy in the treatment of adolescents diagnosed with depression: A qualitative study					
Horn, M. 2016	4 Psykoterapeuttia 2 kuntoutujaa	Selvitettiin hevosavusteisen psykoterapian vaikutusmekanismeja	Sisällön analyysi Yksilöhaastattelu – puolistrukturoitu	Tietoa ei saatavilla	
The mechanisms of change in equine-facilitated psychotherapy					
Johns, L., Bobat, S. & Holder, J. 2016	14 psykoterapeuttia	Selvitettiin terapeuttien käsityksiä ja kokemuksia hevosavusteisesta psykoterapiasta	Sisällön analyysi Haastattelu	Terapeuttien käsitysten mukaan hevosavusteisen psykoterapian avulla asiakkaiden emotionaaliset ja ihmissuhdetaidot kehittyivät	
Therapist experiences of equine-assisted psychotherapy in South Africa: A qualitative study					
Lee, P-T. 2014	4 sosiaalityöntekijää 4 ohjaajaa	Tutkittiin ammattilaisten kokemuksia hevosavusteisesta psykoterapiasta verrattuna tavanomaiseen psykoterapiaan	Narratiivinen Yksilöhaastattelu - puolistrukturoitu	Ammattilaisten käsitysten mukaan hevosavusteisessa kuntoutuksessa terapeutti ja asiakas ovat tasavertaisemmassa suhteessa, kuin tavanomaisessa kuntoutuksessa. Lisäksi non-verbaalinen viestintä mahdollistaa terapian asiakkaille, joille puhuminen on epämukavaa.	
From Traditional to Equine-Assisted Psychotherapy: Mental Health Practitioner's Experiences					

<p>Lee, P-T. & Makela, C. 2015</p> <p>Horses' Role in Equine-Assisted Psychotherapy: Perspectives of Mental Health Practitioners</p>	8 psykoterapeuttia	Tutkittiin terapeuttien käsityksiä hevosen roolista hevosavusteisessa psykoterapiassa	Narratiivinen	Terapeuttien käsitysten mukaan hevosen positiiviset vaikutukset perustuivat sanattomaan viestintään ja hevosten luontaiseen terapeuttiseen vaikutukseen. Lisäksi kuntoutujat sitoutuivat hevosavusteiseen kuntoutukseen paremmin, kuin tavanomaiseen kuntoutukseen
<p>Lujan, K. 2012</p> <p>The Challenges and discoveries in using equine assisted psychotherapy approaches by counselling practitioners in the southwest</p>	12 psykoterapeuttia	Tutkittiin ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen psykoterapian vaikutuksista, haasteista ja oivalluksista.	Fenomenologia Kyselytutkimus	Terapeutit kokivat hevosavusteisen psykoterapian soveltuvan eri ikäisille ja eri mielenterveysongelmista kärsiville kuntoutujille. Heidän mukaan sopii sekä yksilö-, että ryhmäterapiaan ja vaikutukset ovat välittömät.
<p>Rydzkowski W. 2017</p> <p>"It's not just about the horses at Equine!" Exploring perceptions of Equine Assisted therapy with adolescents with autism, their staff and therapy providers.</p>	14 5 oppilasta 5 opettajaa 4 terapeuttia	Tutkittiin kolmen (3) eri ryhmän käsityksiä hevosavusteisesta terapiasta autististen nuorten käyttäytymisen, soisaa-listen ja emotionaalisten taitojen tukena.	Sisällön analyysi Yksilöhaastattelut – puolistrukturoitu	Hevosavusteinen terapia toimi hyvin ryhmämuotoisena terapiana. Hevosavusteinen ympäristö koettiin hyväksi oppimisympäristöksi Hevosavusteinen kuntoutus edisti tunteiden säätelyä ja emotionaalista hyvinvointia.
<p>Thiel, J. 2014</p> <p>How Equine Facilitated Psychotherapists describe their Experiences with adults diagnosed with generalized anxiety disorder</p>	10 psykoterapeuttia	Tutkia terapeuttien kokemuksia hevosavusteisesta psykoterapiasta yleistyneen ahdistuneisuushäiriön hoidossa erityisesti kuntoutujien kanssa	Sisällönanalyysi Yksilöhaastattelu – puolistrukturoitu	Ammattilaisten käsitysten mukaan hevosavusteisen kuntoutusta voidaan suositella mielenterveyskuntoutujille, kaikilla terapeuteilla oli vain positiivisia kokemuksia työskentelystä hevosen kanssa. Terapeuttien mielestä he saivat lisää työkaluja: hevosten välitön palaute, vuorovaikutusharjoitukset, hevonen on ainutlaatuinen samanlaista vaikutusta ei saada mistään muualta, hevonen elävöittää kuntoutusta
<p>Træen, B., Moan, K-A. & Rosenvinge, J. 2012</p> <p>Therapists' experiences of horse-based treatment of patients with eating disorders</p>	6 terapeuttia	Tutkia terapeuttien käsityksiä hevosavusteisesta terapiasta syömishäiriöisten potilaiden hoidossa	Fenomenologia Haastattelu	Terapeuttinen käsitysten mukaan hevosen avulla potilaat voivat harjoitella vuorovaikutustaitojaan ja tunnetaitojaan.

Wilson, K., Buultjens, M., Monfries, M. & Karimi, L.
2017

Equine-Assisted Psychotherapy for adolescents experiencing depression and/or anxiety: A therapist's perspective

8 Psykoterapeutia

Terapeuttien käsityksiä hevosavusteisen psykoterapian hyödyistä ja tuloksista nuorten masennuksen ja ahdistuksen hoidossa

Fenomenologia

Terapeuttien käsitysten mukaan hevosavusteinen psykoterapia avulla on mahdollista edistää nuorten itsetuntoa ja itsevarmuutta sekä vähentää ei-toivottua käytöstä

Ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisesta kuntoutuksesta on tutkittu mielenterveyskuntoutuksessa (Abrams 2013, Devon 2011, Esbjörn 2006, Frame 2006, Lee & Makela 2015, Wilson ym. 2015), syömishäiriöisten nuorten kuntoutuksessa (Træen ym. 2012) sekä autististen nuorten oppimisen tukena (Rydzcovski 2017). Näiden tutkimusten perusteella hevonen nähdään tämän kuntoutusmuodon tärkeimmäksi ja merkityksellisimmäksi tekijäksi suhteessa muihin terapiamuotoihin ja hevosella nähtiin olevan useita tärkeitä ominaisuuksia, jotka edistivät kuntoutumista (Træen ym. 2012, Wilson ym. 2015).

Näiden tutkimusten perusteella hevosen fyysiset ominaisuudet, kuten iso koko ja vahvuus, nähtiin kuntoutuksen kannalta tärkeinä ominaisuuksina (Træen ym. 2012, Lee & Makela 2015, Wilson ym. 2015). Ammattilaisten mukaan, hoitamalla ja käsittelemällä isoa ja vahvaa hevosta, kuntoutujien on mahdollista kohdata omia pelkojaan, käsitellä niitä ja voittaa ne (Træen ym. 2012). Hevosen säännöllisen käsittelyn nähtiin edistävän kuntoutujien identiteetin kehittymistä sekä lisäävän itseluottamusta ja selviytymisen kokemusta (Træen ym. 2012, Wilson ym. 2015). Lisäksi hevosen nähtiin tarjoavan lohtua kuntoutujille fyysisellä läheisyydellä sekä auttavan heitä rauhoittumaan ja pysähtymään hetkeen (Lee & Makela 2015, Esbjörn 2006). Ammatillaiset näkivät myös, että hevosen herkkyys reagoida erilaisiin ärsykkeisiin, sekä niiden erilaiset luonteenpiirteet ja elämäntarinat, helpottavat kuntoutujaa luomaan luottamuksellisen suhteen hevoseen (Lee & Makela 2015, Devon 2011).

Hevosen kyky peilata ja reagoida kuntoutujan tunteita, nähtiin hevosavusteisen kuntoutuksen keskeisemmäksi tekijäksi verrattuna muihin terapiamuotoihin (Devon 2011, Wilson ym. 2015, Rydzcovski 2017, Frame 2006, Abrams 2013). Ammattilaisten käsitysten mukaan hevosen kyky peilata tunteita ja antaa rehellistä palautetta auttaa kuntoutujaa tunnistamaan ja käsittelemään omaa käyttäytymistään (Wilson ym. 2015). Tärkeäksi nähtiin myös mahdollisuus harjoitella uusia käyttäytymismalleja ja empatiataitoja sekä solmia vuorovaikutuksellisia suhteita yhdessä hevosen kanssa (Wilson ym. 2015, Træen ym. 2012, Rydzcovski 2017, Lee & Makela 2015). Hevonen ei tuomitse, eikä sillä ole ennako-oletuksia kuntoutujan suhteen, ammattilaisten mukaan tämä ominaisuus rohkaisee kuntoutujia ottamaan kontaktia hevoseen sekä talliyhteisön ihmisiin. Kontaktin ottamisella nähtiin olevan positiivisia vaikutuksia kuntoutujan itsetuntoon ja itseluottamukseen (Rydzcovski 2017, Frame 2006, Wilson ym. 2015). Hevosten suora palaute ja rehellinen kommunikaatio luovat ammattilaisten käsitysten mukaan hyvän ympäristön oppia

rehellistä kommunikointia, luottamusta, johtajuutta sekä omien rajojen asettamista (Devon 2011, Træen ym. 2012, Wilson ym. 2015).

Monille kuntoutujille puhuminen ja tunteiden sanoittaminen voi olla vaikeaa (Abrams 2013). Ammattilaisten käsitysten mukaan hevonen toimii terapiatilanteessa emotionaalisenä puskurina, jolloin omien tunteiden ymmärtäminen ja säätely helpottuvat. Myös tunteiden niiden sanoittaminen ja vaikeista asioista puhuminen on silloin helpompaa. (Træen ym. 2012, Rydzcovki 2017, Wilson ym. 2015, Devon 2011). Hevosen kanssa ei tarvita sanoja, ammattilaisten käsitysten mukaan hevosen kehonkielen tulkinta, kehollinen viestintä ja sanaton viestintä nähtiin mahdollisuutena hevosavusteisessa kuntoutuksessa (Abrams 2013). Sanattoman viestinnän nähtiin mahdollistavan hevosen ja kuntoutujan välisen syvän yhteyden, missä hevonen peilaa kuntoutujan sisäistä maailmaa ja lohduttaa sekä muistuttaa terapeuttia milloin pitää ikään kuin väistyä tieltä (Lee & Makela 2015). Luottamuksen rakentaminen niin hevosen kuin kuntoutujan välillä, mutta myös terapeutin ja kuntoutujan välillä koettiin kasvavan hevosavusteisen kuntoutuksen avulla. Ammattilaisten mukaan tämän seurauksena myös luottamus kuntoutujan omiin kykyihin kasvaa ja kehittyy (Abrams 2013).

Terapiatilanne, missä hevonen on mukana sekä tavanomaisesta poikkeava ympäristö nähtiin merkitykselliseksi kuntoutumisen kannalta (Wilson ym. 2015, Abrams 2013, Træen ym. 2012) ja elämykseksi jo itsessään (Wilson ym. 2015). Hevoset, terapeutti ja talliympäristö sallivat kuntoutujien kokeilla erilaisia tapoja toimia ja ilmaista itseään (Wilson ym. 2015, Abrams 2013). Ammattilaisten käsityksissä nousi esille talliympäristön toiminnallisuus ja toiminnan fyysisyys, jonka nähtiin olevan monille kuntoutujille parantava kokemus jo itsessään, koska se vei kuntoutujan ajatukset pois sen hetkisistä terveysongelmista (Wilson ym. 2015, Abrams 2013). Osalle kuntoutujista toiminallisuuden nähtiin lisäävän motivaatiota kuntoutukseen tavanomaista keskusteluterapiaa enemmän (Abrams 2013), jolloin myös harjoituksia tuli tehtyä lähes huomaamatta (Træen ym. 2012).

Ammattilaiset kokivat, että talliympäristössä suhde kuntoutujan ja terapeutin välillä oli vapaampi, vuoropuhelu oli helpompaa ja he tutustuivat paremmin kuntoutujiin (Træen ym. 2012). Lisäksi he kokivat, että kuntoutujan ja terapeutin välinen suhde oli tasavertaisempi, kun he jakoivat kokemuksiaan onnistumisistaan ja epävarmuuksistaan (Træen ym. 2012). Myös ryhmän merkitys nähtiin suureksi. Omien tunteiden sanoittaminen ja jakaminen toisten kanssa sekä toisten kokemusten kuuleminen nähtiin kuntoutujille erityisen merkitykselliseksi (Træen ym. 2012).

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli kuvata ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille. Tutkimustietoa hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille on vielä vähän, tutkimalla ammattilaisten käsityksiä, voidaan laajentaa ymmärrystä hevosavusteisesta kuntoutuksesta ja sen merkityksestä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen käytäntöjen ja koulutuksen kehittämisen, suunnittelussa ja arvioinnissa sekä laajemmin kuntoutuksessa arvioitaessa, millaisille kuntoutujaryhmille hevosavusteinen kuntoutus soveltuu.

Tutkimuskysymyksenä on:

Millaisia laadullisesti erilaisia käsityksiä hevosavusteista kuntoutusta toteuttavilla ammattilaisilla on hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää hevosavusteista kuntoutusta toteuttavien ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille ja ymmärtää tutkittavana olevaa hevosavusteisen kuntoutuksen merkitysilmiötä. Tutkimuksen aineisto koostui yksilöhaastatteluista, jotka oli kerätty avointa haastattelumenetelmää käyttäen. Aineistoa analysoitiin laadullisella fenomenografisella lähestymistavalla, jonka avulla on mahdollista kuvata kollektiivisella tasolla, tietyn ryhmän laadullisesti erilaisia tapoja ymmärtää tutkittavana olevaa ilmiötä (Marton & Booth 1997, Marton & Pong 2005, Marton 1981).

5.1 Fenomenografinen lähestymistapa

Fenomenografia on laadullinen tutkimuksen lähestymistapa, missä ollaan kiinnostuneita laadullisesti erilaisista tavoista ymmärtää ja käsittää tiettyä ilmiötä, sekä näiden käsitysten välisistä eroista ja suhteista (Marton & Booth 1997, 111, Marton 1981, Åkerlind 2012). Tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan toisen asteen näkökulmasta, siten kuin tietty joukko ihmisiä sen käsittää (Marton & Booth 1997, 111, 134, Marton 1981, Åkerlind ym. 2005, 76). Toisin sanoen fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten eri tavoin ihmiset käsittävät saman ilmiön ja minkälaisia merkityksiä ja sisältöjä he ilmiölle antavat (Marton & Booth 1997, 111, 121-122).

Fenomenografiassa maailman ajatellaan olevan non-dualistinen, yksilöä ja maailmaa ei eroteta toisistaan, eikä siinä tehdä eroa itse ilmiön ja yksilön siitä muodostaman käsityksen välillä (Marton 1981, Marton & Booth 1997, 13, 113, 122, Åkerlind 2012). On olemassa vain yksi maailma, jonka yksilöt kokevat eri tavoin (Marton & Booth 1997, 13) ja josta he muodostavat käsityksiä tietyissä sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä (Marton 1981, Koukkari 2016, 45). Vaikka ihmiset kokisivat jotakin samaa, koettuna ja ymmärrettynä kokemus voi saada erilaisia merkityksiä (Marton & Booth 1997, 115, Åkerlind 2012, 2008). Myös yksilöllä voi olla tietystä ilmiöstä useita erilaisia käsityksiä (Marton & Booth 1997, 13, 123), jotka voivat vaihdella eri aikoina (Åkerlind 2003, Collier-Reed & Ingerman 2013). Martonin & Boothin (1997,

123, 125) mukaan yksilön kokemukset ja käsitykset ilmiöstä ovat aina osittaisia, eikä niitä voida koskaan kuvata täydellisinä.

Fenomenografiassa tutkitaan käsityksiä ja niiden sisältöä eli sitä, mitä on koettu ja miten (Marton 1981, Marton & Booth 1997, 114, Uljens 1989). Uljensin (1989) mukaan käsitys on tapa, jolla ollaan suhteessa maailmaan. Marton (1997) puolestaan määrittelee käsitteen tapana kokea jotakin (way of experiencing). Collier-Reed & Ingermanin (2013) mukaan, käsitys on jonkin asian tai kokemuksen perusteellista ymmärtämistä sekä merkityksen antamista sille. Fenomenografiassa käsityksiä tarkastellaan kahden ulottuvuuden, merkitysulottuvuuden (referential aspect, meaning) ja rakenneulottuvuuden (structural aspect) avulla (Marton & Booth 1997, 136, Åkerlind 2012). Merkitysulottuvuus kuvaa niitä merkityksiä, joita tutkittavat antavat ilmiölle, eli sitä mihin he fokusoituvat puhuessaan tutkittavasta ilmiöstä (Marton & Booth 1997, 114, 115, Uljens 1989, 23-25). Rakenneulottuvuus puolestaan kuvaa eri merkitysten välisiä suhteita, eli niitä laadullisia eroja, joiden suhteen käsitykset eroavat toisistaan ja joiden avulla käsityksiä kuvaavat kuvauskategoriat voidaan laittaa hierarkkiseen järjestykseen (Åkerlind 2012, Marton & Booth 1997, 114-115, Uljens 1989, 23-25). Fenomenografiassa ei tutkita syitä erilaisten käsitysten välillä tai ilmiötä itsessään (Marton 1981).

Fenomenografiassa ajatellaankin, että on olemassa vain rajallinen määrä erilaisia tapoja, miten tietty ilmiö voidaan käsittää ja ymmärtää (Marton 1981, Marton & Booth 1997, 122) ja, että yksilön muodostama käsitys ilmiöstä on vain pieni osa kokonaisuutta (Bowden 2000, 105). Fenomenografian tavoitteena on laajentaa käsitystä tutkittavasta ilmiöstä ja selvittää laadullisesti erilaiset tavat käsittää ilmiötä ja tuottaa näistä erilaisista käsityksistä kollektiivinen kuvaus (Marton & Booth 1997, 112, Åkerlind 2012). Kollektiivinen kuvaus esitetään kuvauskategorioina, jotka ovat tavallisesti loogisessa, hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Hierarkkisuus kuvaa ymmärryksen kehittymistä monipuolisempaan suuntaan (Åkerlind ym. 2005, 96).

5.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimusaineisto koostui kahdeksan hevosavusteista kuntoutusta toteuttavan ammattilaisen haastattelusta, heistä kuusi oli ratsastusterapeuttia ja kaksi sosiaalipedagogista hevostoiminnan

(SPHT) ohjaajaa. Kaikilla oli joko ratsastusterapeutin kolmevuotinen koulutus tai vuoden keskevä SPHT-ohjaajan koulutus. He osallistuivat Kelan rahoittamaan Jyväskylän yliopiston Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset – tutkimukseen vuonna 2016. Osallistujien rekrytoimisessa auttoivat Suomen ratsastusterapeutit ry. sekä Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. Ratsastusterapeutit toimittivat aktiivisesti ratsastusterapiaa toteuttavan jäsenistön yhteystiedot tutkijoille, joiden perusteella vastuullinen tutkija otti puhelimitse yhteyttä terapeutteihin. Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys tiedotti tutkimuksesta jäsenistölleen, jonka perusteella kiinnostuneet ohjaajat ottivat itse yhteyttä hankkeen vastuulliseen tutkijaan puhelimitse tai sähköpostitse lisätietojen saamiseksi. Ammattilaisia valittiin tutkimukseen osallistujiksi niin, että heitä oli eri puolilta Suomea ja eri koulutustaustat tulivat edustetuksi (kaksi fysioterapeuttia, kaksi toimintaterapeuttia, psykoterapeutti, psykologi, sosionomi ja perhetyöntekijä). Peruskoulutukseltaan haastateltavat olivat siis sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilaisia ja he työskentelivät itsenäisinä ammatinharjoittajina, yrittäjinä tai opetus-, sosiaali- ja terveydenhuollossa toisen palveluksessa. Työvuosia omassa perusammattissa heillä oli keskimäärin 22 vuotta (vaihteluväli 11-29 vuotta) ja hevosavusteisen kuntoutuksen parissa 8 vuotta (vaihteluväli 1,5-25 vuotta). Haastateltavien keski-ikä oli 47 vuotta (vaihteluväli 33-52 vuotta). Haastateltavista seitsemän oli naisia ja yksi mies. Hevosavusteista kuntoutusta he toteuttivat niin yksilö, kuin ryhmämuotoisena. Tavoitteena oli kerätä haastateltaviksi mahdollisimman erilaisia hevosavusteista kuntoutusta toteuttavia ammattilaisia, jotta tutkimusaineisto olisi monipuolinen ja sisältäisi laadullisesti erilaisia käsityksiä liittyen tutkittavaan ilmiöön. Ennen haastattelua ja tutkimussuostumuksen allekirjoittamista, osallistujilla oli mahdollisuus tutustua tutkimustiedotteeseen sekä esittää tarkentavia kysymyksiä liittyen tutkimukseen ja sen tarkoitukseen.

5.3 Tutkimuksessa käytetty aineisto

Tämän tutkimuksen aineisto on osa Kelan rahoittamaa Jyväskylän yliopiston Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset -tutkimushankkeen aineistoa. Haastattelut on toteutettu elo-marraskuussa 2016, edellä kuvatun hankkeen vastuullisen tutkijan toimesta. Tutkimukselle oli Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan lupa. Äänitallenteita oli yhteensä 10 tuntia 50 minuuttia ja valmiiksi litteroitua tekstiä 162 sivua (Time New Roman, fontti 12, rivinväli 1).

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, avointa haastattelumenetelmää käyttäen. Haastattelun avaavana kysymyksenä oli ”Miten hevoset liittyvät työhösi?”. Tämän jälkeen haastattelu eteni haastateltavan avaamasta aiheesta, haastattelijan esittäessä tarkentavia kysymyksiä. Tarkentavilla kysymyksillä pyrittiin selvittämään minkälaisia odotuksia ja kokemuksia haastateltavilla on hevosavusteisen kuntoutuksen tavoitteista, toteutuksesta ja vaikutuksista sekä sen merkityksellisyydestä. Koska tutkimusaineistoa ei ole kerätty tätä pro gradu –tutkielmaa varten, ei tutkimuskysymyksiä ole suunniteltu vastaamaan tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Aineisto antoi kuitenkin mahdollisuuden tutkia hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksiä kuntoutujille ammattilaisten näkökulmasta.

Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita laadullisesti erilaisista tavoista käsittää tiettyä ilmiötä ja avoin haastattelumenetelmä mahdollistaa monimuotoisen, runsaan ja erilaisia käsityksiä sisältävän aineiston (Åkerlind 2005a, 65). Haastattelu on fenomenografisen lähestymistavan ensisijainen aineistonkeruu menetelmä ja kysymysten tulisi olla mahdollisimman avoimia (Marton 2005, 153). Avoin haastattelumenetelmä sallii haastattelun etenemisen haastateltavan ehdoilla, jolloin hän voi puhua vapaammin ja tuoda esille omia kokemuksiaan, tuntemuksiaan ja mielipiteitään tutkivasta aiheesta siinä laajuudessa, kuin haluaa (Marton 2005, 153, Åkerlind 2005a 65, Kettunen&Tynjälä 2018).

5.4 Aineiston analysointi

Fenomenografisen analyysin tavoitteena on tuottaa kollektiivinen kuvaus laadullisesti erilaisista tavoista käsittää tutkittavana olevaa ilmiötä (Marton 1981, Marton & Booth 1997, 111). Analyysin toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä tiettyä tapaa (Åkerlind ym. 2005, 91), mutta tavallisesti analyysissä voidaan erottaa kaksi vaihetta, joista ensimmäisessä pyritään tunnistamaan merkitysulottuvuuksia tutkittavana olevasta ilmiöstä ja toisessa vaiheessa selvitetään näiden käsitysten rakenneulottuvuuksia (Åkerlind ym 2005, 2012, Marton & Pong 2005, Kettunen & Tynjälä 2018). Analyysi etenee aina tutkimusaineiston pohjalta, ei teoriasta käsin (Åkerlind 2012). Aineistoa, kuten litteroituja haastatteluja, voidaan käsitellä kokonaisina teksteinä, tai lyhyempinä tekstilainauksina (Åkerlind ym. 2005, 92). Tässä tutkimuksessa aloitin aineiston käsittelyn kokonaisista litteroiduista haastatteluteksteistä, joista poimin tutkimuskysymyksen

liittyviä ilmauksia. Analysoin näitä lyhyempiä tekstilainauksia, mutta analyysin eri vaiheissa palasin useita kertoja takaisin alkuperäisiin kokonaisiin teksteihin, jolloin luin niitä jälleen kokonaisuutena (Åkerlind 2005b, 117).

Fenomenografinen analyysi alkaa perehtymällä ja tutustumalla aineistoon lukemalla aineistoa useita kertoja läpi. Marton & Booth (1997, 134), Åkerlind (2012) ja Åkerlind ym. (2005, 94) ovat todenneet, että tällä tavoin aineistosta on mahdollista löytää jokaisella lukukerralla uusia näkökulmia ja tavoittaa kaikki mahdolliset näkökulmat tutkivasta ilmiöstä siten, kuin haastateltavat sitä aineistossa kuvaavat. Käsitykset tutkittavasta ilmiöstä eivät aina ole selkeästi ilmaistuna, vaan voivat ”piillä” kontekstissa ja myös sen vuoksi aineistoa tulisi lukea kokonaisuutena (Åkerlind 2012, Åkerlind ym. 2005, 92). Tämän tutkimuksen analyysin ensimmäisessä vaiheessa luin ja kuuntelin aineistoa läpi useita kertoja, keskityin tarkastelemaan, millä eri tavoin haastateltavat ilmaisevat hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksiä kuntoutujille ja minkälaisia asioita siihen liitettiin.

Päästyäni aineiston kanssa tutuksi, aloitin tutkimuskysymykseen liittyvien ilmausten kokoamisen alleviivaamalla niitä haastatteluista, haastattelu kerrallaan. Otin mukaan pidempiä tekstikokonaisuuksia, kuten lauseita ja kokonaisia kappaleita alleviivaamieni ilmausten ympäriltä. Kuten Åkerlind (2012) on todennut, ilmauksen merkitys voi tulla esille itse ilmauksessa, mutta tavallisesti tulkintaa täytyy tehdä suhteessa (ilmauksen) kontekstiin. Käytyäni läpi kaikki haastattelut, luin ne vielä kertaalleen ja tiivistin kunkin haastattelun keskeisimmät tutkimuskysymykseen liittyvät käsitykset muistiinpanoihini. Näin varmistuin, että olin lukenut aineistoa tutkimuskysymyksen suunnassa, enkä oman esiyymmärryksen kautta. Fenomenografisen analyysin kaikissa vaiheissa tutkijan tulisi pyrkiä pitämään mieli avoimena aineistolle ja välttää omien ennakkokäsitysten vaikutusta aineiston analysointiin (Marton & Booth 1997, 121, Åkerlind 2012, Bowden 2005, 15).

Irrotin ilmaukset tässä vaiheessa alkuperäisistä teksteistään, konkreettisesti leikkaamalla ne irti ja siirryin käsittelemään niitä yhtenä kokonaisuutena, yksittäisten haastatteluiden sijaan. Tämä mahdollistaa tutkittavan ilmiön tarkastelun kollektiivisella tasolla (Åkerlind 2012, Åkerlind ym. 2005, 92). Aloitin ilmausten ryhmittelyn vertailemalla niiden samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia keskenään. Tutkijan omien ennakkokäsitysten vaikutusta ryhmien muodostamiseen

sekä ryhmien liian aikaista nimeämistä, tulee välttää myös tässä vaiheessa, sillä ne voivat rajoittaa käsitysten eri ulottuvuuksien löytymistä sekä muodostuvien kategorioiden kehittymistä (Åkerlind 2005b, 119, Åkerlind 2012, Bowden 2005, 15). Osa ilmauksista asettui selkeästi omiksi ryhmikseen, niiden samanlaisuuksien perusteella. Osa ilmauksista oli sellaisia, että niitä oli vaikea sijoittaa suoraan mihinkään ryhmään tai ilmaus saattoi sisältää useita käsityksiä hevosavusteisesta kuntoutuksesta. Tällaisissa tilanteissa palasin toistuvasti alkuperäisiin teksteihin varmistamaan näiden ”vaikeiden” ilmauksien sisältöä ja kontekstia, ja vaihdoin joidenkin ilmausten paikkaa useita kertoja, ennen kuin olin tyytyväinen ja varma sen sopivuudesta omaan ryhmäänsä. Ryhmiä muodostui aluksi runsaasti ja jatkoin niiden yhdistelyä vertailemalla niitä keskenään sekä vuoropuheluna alkuperäisten tekstien kanssa. Vertailun tuloksena muodostin lopulta neljä alustavaa kuvauskategoriaa ammattilaisten käsityksistä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksistä kuntoutujille. Martonin ja Boothin (1997, 125) mukaan kategorioiden muodostamisessa ei ole tärkeää ilmausten lukumäärä, vaan kategoriajärjestelmän tulee sisältää aineistosta nousseet laadullisesti erilaiset käsitykset ja niiden vaihtelut. Heidän mukaansa kuvauskategorioiden tulee täyttää seuraavat kriteerit:

- (1) jokaisen kategorian tulee kuvata selkeästi tapa, miten ilmiö käsitetään,
- (2) kategorioiden tulee olla loogisessa suhteessa toisiinsa, yleensä hierarkkisesti
- (3) kategorioita tulee olla vain rajallinen määrä.

Analyysin seuraavassa vaiheessa, aloin tarkastella alustavien kuvauskategorioiden suhdetta toisiinsa eli niin kutsuttua rakenneulottuvuutta. Keskityin kategorioiden tarkastelussa ja keskinäisessä vertailussa niihin kriittisiin aspekteihin, jotka yhdistävät ja erottavat kategoriat toisistaan. Martonin ja Boothin (1997) mukaan kriittiset aspektit erottavat kategoriat toisistaan, ja paljastavat kategorioiden väliset laadulliset erot. Kriittiset aspektit kuvaavat tapaa ymmärtää tutkittavana olevaa ilmiötä (Åkerlind 2012) ja niiden tunnistaminen on edellytys käsitysten laajentumiselle ja syventymiselle (Marton & Booth 1997, 134, Collier-Reed & Ingerman 2013). Seuraavaksi tarkastelin, voisiko tunnistetut kriittiset aspektit ryhmitellä laajemmiksi teemoiksi, jotka läpäisevät kuvauskategoriat ja joiden avulla olisi mahdollista todentaa kuvauskategorioiden hierarkkisuus. Perinteisesti fenomenografiassa on ajateltu, että jokaisen teeman tulisi esiintyä kaikissa kategorioissa (Åkerlind 2005). Paakkari (2012, 47) on kuitenkin todennut, että mi-

käli teema ei esiinny alemman hierarkian kategoriassa, mutta vastaa ylemmän kategorian kuvausta voidaan tästä mallista poiketa. Tarkastelun perusteella kategorioiden väliset kriittiset aspektit oli mahdollista yhdistää kolmeksi teemaksi.

Tässä tutkimuksessa teemojen variaatioiden perusteella kategoriat muodostivat hierarkkisen kuvauskategoriasysteemin, missä käsitykset hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksistä kuntoutujille laajenivat siten, että osa käsityksistä on monipuolisempia, kuin toiset. Alempana hierarkiassa olevat kategoriat kuvaavat vähemmän kehittyntä tapaa käsittää tutkittavan oleva ilmiö, kun taas ylempänä hierarkiassa käsitykset tutkittavasta ilmiöstä ovat monipuolisempia ja kehittyneempiä (Marton & Booth 1997, 107, Åkerlind ym. 2005, 96). Hierarkkisessa kuvauskategoriasysteemissä, hierarkiassa ylempänä olevat kategoriat voivat sisältää aspekteja alemmista kategorioista, mutta eivät toisin päin (Åkerlind 2012).

6 HEVOSAVUSTEISEN KUNTOUTUKSEN MERKITYKSELLISYYS KUNTOUTUJILLE

Analyysin pohjalta muodostettiin neljästä kuvauskategoriasta koostuva hierarkkinen kategoriakokonaisuus (Taulukko 2.), missä hevosavusteinen kuntoutus nähdään kuntoutuksen mahdollistajana (I), fyysisen toimintakyvyn edistäjänä (II), tunnetyöskentelyn edistäjänä (III) ja osallistumisen mahdollistajana (IV). Kategoriat erosivat toisistaan kolmen teeman avulla, jotka ovat: hevosen rooli, talliympäristön merkitys ja talliyhteisön rooli. Kategoriat ja teemat on kuvattu taulukossa 1., missä ammattilaisten laadullisesti erilaiset käsitykset on kuvattu hierarkkisenä kuvauskategoriasysteeminä. Hierarkkisuus ilmenee näiden teemojen avulla siten, että ammattilaisten käsitykset hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksistä syventyvät ja monipuolistuvat edettäessä hierarkiassa alimpana olevasta kuntoutumisen mahdollistaja-kategoriasta (I), hierarkiassa ylimpänä olevaan osallistumisen mahdollistaja-kategoriaan (IV).

TAULUKKO 2. Ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille: kuvauskategoriat, teemat ja kriittiset erot (aspektit).

Teemat	Kuvauskategoriat			
	(I)Kuntoutumisen mahdollistaja	(II) Fyysisen toimintakyvyn edistäjä	(III)Tunnetyöskentelyn edistäjä	(IV)Osallistumisen mahdollistaja
Hevosen rooli	Motivoija	Liikkeen tarjoaja	Lohduttaja, turva, tunteiden peili	Terapeutti ja ystävä
Talliympäristön merkitys	Motivoija	Fyysisiä haasteita tarjoava ympäristö	Rauhoittava selkeä struktuuri	Itse tekeminen ja osallistuminen
Talliyhteisön rooli	Ei roolia	Ei roolia	Tasavertaisuus ja onnistumisen kokemukset	Vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuus

6.1 Kuntoutumisen mahdollistaja (kuvauskategoria I)

Ensimmäinen kategoria, *kuntoutumisen mahdollistaja* (I), kuvaa käsityksiä siitä, miten hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan herättää kuntoutujan kiinnostus kuntoutumiseen ja kuntoutuksen jatkamiseen, kun kuntoutujan motivaatio kuntoutukseen on laskenut tai tavanomainen terapia ei onnistu. Tällaisia tilanteita haastateltavien mukaan voivat olla esimerkiksi kuntoutujan puhumattomuus (mutismi), jolloin keskusteluterapiaan osallistuminen ei ole mahdollista. Kuntoutujan voi olla tällöin helpompi osallistua toiminnalliseen terapiaan, joka tarjoaa oikeaa tekemistä, eikä sanoja välttämättä tarvita. Talli ja ympäröivä luonto tuovat vaihtelua tavanomaiseen terapiahuoneeseen ja monelle kuntoutujalla ulkona, luonnossa oleminen on hevosavusteisen kuntoutuksen tärkeimpiä elementtejä, jotka lisäävät motivaatiota. Haastatteluissa mainittiin usein kuntoutujien kyllästyminen erilaisiin terapioihin, jolloin hevosavusteisen kuntoutuksen nähtiin elävöittävän ja tuovan vaihtelua tavanomaiseen terapiaan ja mahdollistavan myös muun kuntoutuksen jatkumisen ja siihen motivoitumisen.

Haastateltavien käsitysten mukaan hevonen on kiehtova itsessään ja herättää erilaisia tunteita ja houkuttelee siksi osallistumaan kuntoutukseen. Hevosen läsnäolo kuntoutustilanteessa lisäsi ammattilaisten käsitysten mukaan myös kuntoutujan sitoutumista kuntoutukseen tavanomaista kuntoutusta paremmin.

”Et se motivointi tapahtuu sit siellä hevosen kanssa. Ni, sillä päästään hyvin alkuun ja saattaa olla että ensimmäinen vuosi tehdään ratsastusterapiaa ja sit siirrytään siihen pikkuhi- ehkä niin että usein tehdään niin, että joka toinen kerta on sit tallilla ja joka toinen kerta toimistolla. Ja sit siirrytäänkin siihen psykoterapiaan ku tuntuu et löytyy niitä sanoja ja löytyy kykyä sanottaa asioita ja, siinä kohtaa sitte, se suhde minuun on jo muodostunut, että se on, se onnistuu. Paljon todellakin on niitä nuoria, jotka kieltäytyy, mutta sit ku heille ehdotetaan, no mites ratsastusterapia, niin siihen et no vois kokeilla, ja sit sitä kautta he on sitte lähteny.”

”Ja sit voi olla joskus vaikka tämmönen et joku on saanu pienen ikänsä fysioterapiaa ja alkaa tulla vaikka vähän tämmöstä terapiaväsymystä niin sitten voi tulla tämmönen vähän erilainen terapia siihen, väliin sitten, taas motiivoimaan. Ja se onkin yks semmonen et se ratsastusterapia on ihan hirveen motivoivaa asiakkaille yleensä, verrattuna sit siihen et ollaan siellä sisällä”

6.2 Fyysisen toimintakyvyn edistäjä (kuvauskategoria II)

Toinen kategoria, *fyysisen toimintakyvyn edistäjä (II)* kuvaa käsityksiä siitä, miten hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan edistää kuntoutujan fyysistä toimintakykyä. Fyysisellä toimintakyvyllä tarkoitettiin kehon- ja asennonhallintaa, kykyä liikkua ja siirtyä. Tässä kuvauskategoriassa hevosavusteinen kuntoutus nähtiin samoin, kuin edellisessä kategoriassa, mutta sen lisäksi myös kuntoutujan fyysisen toimintakyvyn edistäjänä.

Haastateltavat puhuivat hevosen monipuolisesta liikkeestä, jonka kaltaista liikettä ja vaikutusta kehoon ei voida saada mistään muusta terapiavälineestä. Hevosen liikkeen nähtiin sekä rentouttavan, että aktivoivan kuntoutujan kehoa. Rentouttava, spastisuutta ja kipuja lievittävä liike nähtiin edistävän kuntoutujien kävelyä ja liikkumista. Myös hevosen liikkeen tuottamat erilaiset ärsykkeet kuntoutujan keholle ja sen aktivoiva vaikutus nähtiin tärkeänä kuntoutujien fyysiselle toimintakyvyille, joiden avulla kuntoutujan kehotietoisuus ja kehonhallinta paranevat sekä asennonhallinta ja tasapaino kehittyvät. Hevosen liikkeen lisäksi, haastateltavien käsitysten mukaan monipuolinen talliympäristö ja erilaiset hevosen hoitamiseen liittyvät toiminnot, tarjoavat luonnollisia haasteita liikkumiselle, aktivoivat kuntoutujia liikkumaan enemmän sekä harjoittelemaan hieno- tai karkeamotorisia taitoja kuntoutujille mielekkäällä tavalla.

"Hevosestahan välittyä minuutin aikana sata erilaista liikeimpulssia, hevoseen ja hevonenhan tekee kuuteen suuntaan liikettä samaan aikaan et jos mul nyt käy joku, vaikka kehitysvammanen autisti toimintaterapiassa ja me käytetään terapiakeinoja et saadaan tällasii, horisontaalisia ja vertikaalisia, liikemalleja sinne ja liikekokemuksia ja, hehän hakee yleensä hirveesti syvätuntoaistimusta, niin sitten mä heilutan ja rynkytän ja hakkaan niit keinoja ja teen kaikkee. Kyl se tapahtuu ihan todella paljon helpommin kun ne on siin hevosen seläs ja siin tapahtuu vielä enemmän, siinähan tulee viel se lämpö ja, se hevonen on karvanen"

"mut kyllä ratsastusterapialla on niin vahva semmonen toiminnallinen kun siellä joutuu ponnistelemaan aika lailla. Siellä ei pääse helpolla..."

"...et se on tämmönen esteetön kulkuympäristö kyllä, mutta sekin on jo sinällään musta mielenkiintonen että siellä tallissakin, siellä on kynnyksiä ja vähän semmosta luiskaa et se on myös silleen toisaalta vähän haastavakin liikkumisympäristö, liikuntavammassille mut musta se ei oo huono asia. He joutuu vähän tsemppaamaan siellä, sisäläkin liikkumisessa. Ja..et siinä ympäristössä sitten tehdään. Sit siellä vuodenajasta riippuen, siellä on lunta, mutaa, kuivaa maata, kuivaa hiekkaa, pölyä, kaikenlaista siinä ympäristössä että siellä sitten mennään."

6.3 Tunnetyöskentelyn edistäjä (kuvauskategoria III)

Kolmas kategoria, *tunnetyöskentelyn edistäjä (III)* kuvaa käsityksiä siitä, miten hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan edistää kuntoutujan tunnetyöskentelyä. Tässä kategoriassa hevosavusteinen kuntoutus laajentuu sisältämään fyysisen toimintakyvyn edistämisen lisäksi myös tunnetaitojen edistämisen. Tunnetyöskentelyllä tarkoitettiin kuntoutujan omien tunteiden tiedostamista, vaikeiden tunteiden sanoittamista sekä niiden käsittelyä ja hallintaa.

Haastateltavien mukaan kuntoutujien, joilla on haasteita tunneilmaisussaan voi olla vaikeata rauhoittua ja pysähtyä hetkeen *normaalissa arjessa*. Heidän käsityksen mukaan talliympäristön selkeä struktuuri ja rauhallinen ilmapiiri sekä hevosen iso koko ja kyky rajata kuntoutujan toimintaa rauhoittavat ja vähentävät aggressiivisuutta. Käyttäytymisen rajaamiselle he tarkoittivat hevosen käytöstä, jolla hevoset joko sallivat ihmisen kosketuksen ja läsnäolon tai väistyvät ja poistuvat paikalta, jos kuntoutujan toiminta on liian rajua tai voimakasta. Myös hevosten kyky rentoutua ja olla läsnä auttavat kuntoutujaa pysähtymään hetkeen, jolloin omien tunteiden tunnistaminen ja käsittely on mahdollista.

Haastateltavien käsityksien mukaan hevoset myös reagoivat ihmisten tunnetilaan herkästi ja peilaavat käyttäytymisellään niitä. Tarkkailemalla hevosen eleitä, ilmeitä ja toimintaa, kuntoutujan on mahdollista tunnistaa itsessään samanlaisia tunteita, ymmärtää ja sanoittaa niitä. Haastatteluissa korostui myös hevosen turvallisen läsnäolon vaikutus, joka rohkaisee ja helpottaa vaikeista asioista puhumista. Hevosen herättämät tunteet, kuten pelko ja jännitys, ja näiden tunteiden kohtaaminen, lisäävät haastateltavien mukaan kuntoutujien itseluottamusta ja minä pysyvyyttä. Myös talliyhteisö nähtiin merkityksellisenä itsetunnon ja –luottamuksen edistämisessä. Tasavertaisuus, hyväksytyksi tuleminen ja toisten kannustus ovat monelle kuntoutujalle tärkeitä kokemuksia.

” Ja tästä tunnepuolesta niin hevonen on, todella hyvä tunteiden peili, eli se vaistoaa ihmisen tunteet, ja sitten osaa näyttää ne, tietysti yksilöllisesti, jokainen hevonen ei siihen kykene mutta terapiahevosen tarkoitus ois että kykenis siihen. Jollon esimerkiksi minä huomaan helpommin sit terapeuttina mikä sen asiakkaan tunnetila ja olotila sinä päivänä on. ahdistuneena, surullisena ja menee vaikka halaamaan hevosta usein silloin eka niin Nappi, vaikka se ois syömässä, se pysähtyy siihen ja ihan ottaa sen kaiken sillä tavalla vastaan, ja on siinä rauhassa ja sit, jossain vaiheessa alkaa tämmöstä hyvin surullista lasta niin esimerkiksi kutittelemaan huulilla [naurahtaa] jostakin et saa tätä nauramaan ja ottaa kontaktia, sillä tavalla et lapsi kokee et nyt tää lohduttaa ja tää on hänen kanssa.”

"Niin se on semmosta mikä vahvistaa hänen sitten et miten se hevonen peilaa sitten hänen tunteitaan.. ja sitä ne kyllä paljon, tekee sitten.. sit se hevonen silloin kun sä kerrot jotain ittelles vaikeeta, niin monelle tulee just semmonen et nyt, niinkun jotenkin semmonen, ehkä se oletus ois että se hevonen nyten haluaa olla kun puhutaan näin vaikeita asioita, ni sit se hevonen tuleekin silloin ja just että se vaan on että ne on rentoutuneesti siinä vieressä ja mont kertaa ihan fyysisesti ottaa sen kosketuskontaktin jollain turvalla koskettaa tai.. tai joskus esimerkiksi on kyllä jännä kun ne sit siin oikeessa kohtaa just käy esimerkiksi sen ihmisen taakse sitten menee ja sielt vaan suojaa sen siellä et se on kanssa.."

"...Et yleensä tuolla talliympäristössä ei näe tämmösiä aggressioita ja tämmösiä mitä saattaa olla näillä, ehkä ne on yleensä lapsia ja nuoria, varmaan siellä psykiatriapuolella aikuisillakin, mut niitä ei näe siellä tallilla, kyl se hevonen rauhoittaa ja houkuttaa olemaan siinä hetkessä. Et se on se semmonen hevosten vahvuus et ne elää hetkessä ja se yleensä tarttuu sitten niihin ihmisiinkin siellä, tallilla.. Et on varsinkin lapsissa näitä jotka muuten pörrää koko ajan et eivät oo paikallaan mut sit ei oo mitään ongelmaa istuu kolmee varttia siellä hevosen selässä, et ei pyritä pois sieltä et se liike ja se hevosen olemus pitää aloillaan."

"Siihen et me ollaan meidän porukka, me ollaan meidän ryhmä. Me yhdessä, ollaan täällä. Me kannatellaan toisiamme ja tsemptataan toisiamme ja tehdään. Et se on jotenkin, se on tärkeä siinä..."

"että tää ei poikkeaa siitä normaalista hevosten kanssa toimimisesta tallilla juurikaan, ja sitähan lapset haluaakin. Että ne ois tasavertasia ja sitten mulle tulee harrastus tästä joskus ja mä voin tehdä ihan, ettei oo sitten-,"

6.4 Osallistumisen mahdollistaja (kuvauskategoria IV)

Neljäs kategoria, *osallistumisen mahdollistaja (IV)* kuvaa käsityksiä siitä, miten hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan vaikuttaa kuntoutujan osallistumiseen. Osallistumisella tarkoitettiin kuntoutujan mahdollisuutta vaikuttaa, ottaa osaa ja tehdä päätöksiä omasta elämästä, mahdollisuutta sosiaaliin suhteisiin ja omassa yhteisössä toimimiseen. Tässä kategoriassa hevosavusteinen kuntoutus nähdään samoin, kuin (kaikissa) kolmessa edellisessä kategoriassa motivoijana, fyysisen toimintakyvyn edistäjänä ja tunnetyöskentelyn edistäjänä, mutta laajentuu käsittämään kuntoutujan osallistumisen myös tallimaailman ulkopuolella. Haastateltavien käsitysten mukaan hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan lisätä kuntoutujan osallistumista vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja vahvistamalla sekä toiminnanohjausta edistämällä.

Hevosen ja kuntoutujan välinen suhde oli haastateltavien mukaan yksi tärkeimmistä sosiaalisista taitoista vahvistavista elementeistä. Hevonen kuvattiin ystäväksi ja terapeutiksi, joka on tasavertainen, hyväksyvä, eikä arvostele tai syrji. Hevosen tarpeista huolehtiminen ja sen antama positiivinen palaute lisäävät haastateltavien mukaan kuntoutujien onnistumisen kokemuksia ja rohkeutta niin ihmissuhteiden luomiseen, kuin itsenäiseen suoriutumiseen. Nämä kokemukset

vahvistavat haastateltavien käsitysten mukaan kuntoutujien itsetuntoa ja pystyvyyden kokemuksia, sekä lisäävät rohkeutta vastavuoroisiin suhteisiin myös ihmissuhteissa tallimaailman ulkopuolella.

Haastateltavien mukaan talliympäristössä voidaan luontevasti harjoittaa omatoimisuutta myös erilaisten hevosen hoitamiseen ja tallitöihin liittyvien tehtävien avulla. Tehtäviä on mahdollista soveltaa jokaisen taidoille ja kyvyille sopiviksi ja siten mahdollistaa itse tekemistä ja osallistumista. Tallityöt sisältävät paljon rutiininomaisia tehtäviä ja hevosen hoitaminen ja varustaminen ratsastusta varten sisältävät useita eri vaiheita, jotka harjaannuttavat muistia ja tehtävästä toiseen siirtymistä. Näiden taitojen kehittymisen nähtiin edistävän kuntoutujien itsenäistä toimintaa arjen toiminnoissa myös tallimaailman ulkopuolella kuntoutujan omassa arki- ja elinympäristössä.

Vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitojen kehittymisen nähtiin edistävän kuntoutujan kokonaisvaltaista hyvinvointia, kykyä ihmissuhteisiin sekä mahdollisuutta vaikuttaa omaa elämää koskeviin päätöksiin. Haastateltavien mukaan talliympäristö tarjoaa vapaamman ja luontevamman ympäristön keskustelulle, kuin tavanomainen terapiatilanne, mikä helpottaa kommunikaatiota niin kuntoutujan ja terapeutin, kuin kuntoutujan ja muiden talliyhteisössä olevien ihmisten kanssa. Yhteisen puuhastelun ja yhteisten kokemusten myötä tulee myös herkemmin kommunikaatiota ikätovereiden kanssa ja ystävyyssuhteiden luominen helpottuu. Yhteenkuuluvuuden tunne sekä kokemukset ryhmään kuulumisesta sen tasavertaisena jäsenenä, kuntoutujan vammasta huolimatta, nähtiin kuntoutujille erittäin merkityksellisinä kokemuksina.

”Ja se että kun hevonen on kuitenkin semmonen että se on hyvin tasapuolinen kaikille, se ei valikoi. Kaikki ihmiset on samanarvosia sille, sillä lailla että se on reilu, ja kohtaa kaikki semmosena kun ihminen on. Se ei asettele eikä erottele ketään eriarvoiseen asemaan, se varmaan tekee sen vaikutuksen usein että, se hyväksyy minut tämmösenä, vaikka mä oon pyörätuolissa ja kävelen vähän tälle niin se ei kattele mua mitenkään kummallisesti.”

”Kyl se tulee siinä miten he juttelee sille hevoselle ja miten se, se osottautuu tosi tärkeeks useille. Ja osa on sanonutkin ihan et tää on ystävä, lapset ja aikuiset, et tää hevonen on minulle ystävä ja se on tosi tärkeä ja on tärkeä et se saahan palkita se hevonen ratsastuksen jälkeen. Antaa sille herkkuja ja rapsutella.”

“... Ja sitten se että, kun aina aika ajoin ja useinkin saa huomata että se hevonen on siinä se terapeutti...”

”Hyötyä he kokivat olevan ni se oli aika jännä että monet, yllättävänkin monet, meitä yllätti vähän et miten monet sano sitten semmosista ihmissuhteisiin liittyvistä ja jotenkin et ihmissuhteet on helpottunut.. ja et ehkä just tätä et on oppinut sanomaan ”ei” ja sitten se taas vaikuttaa semmoseen omaan itseluottamukseen ja, tämmöseen.. “

”Ja yks lapsi oli sellainen jolla ei ollu mitään, tosi semmonen arka ja ujo. Niin hänelle tuli yhteinen jutunaihe, et kun luokalla oli muitakin joilla oli hevoskokemuksia ja hänellä oli jopa vähän enemmän. Elikkä hän sai tehdä vähän enemmän kuin pelkästään ratsastuskoulussa kävijät, koska hän oli siellä mukana siinä ihan kaikessa tekemisessä. Että tuli sellasta vuorovaikutusta ja kommunikaatiota ikätovereitten kans enemmän.”

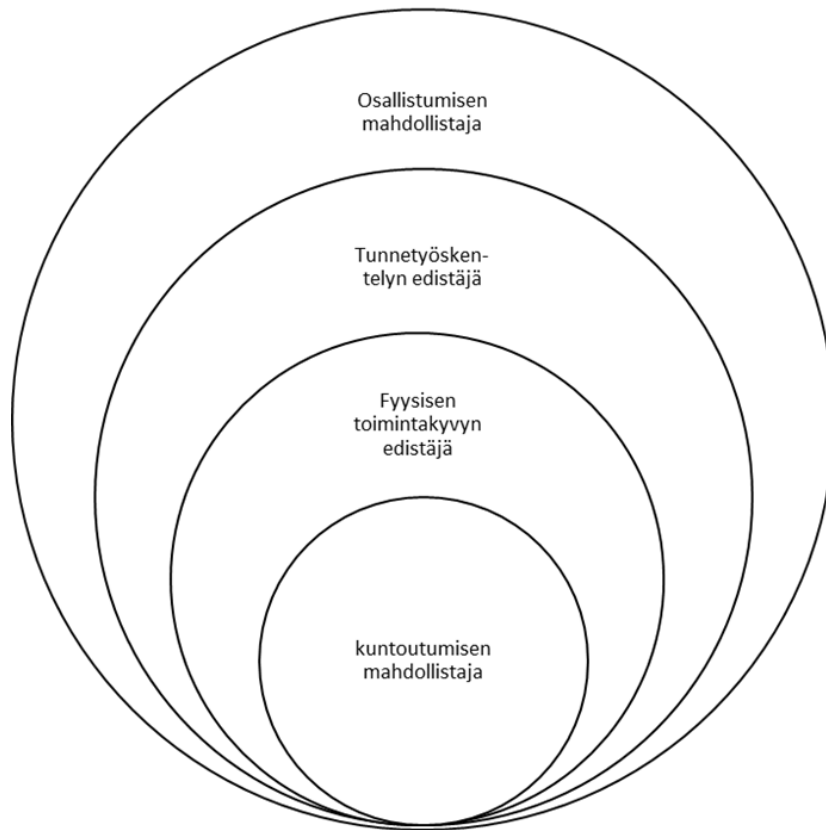
”... siellä nyt on muita ihmisiä siellä ja se että aika usein nää saattaa kokee nää kuntoutujatkin että he on osa sitä tallin yhteisöä myös, et kun siellä ihmiset moikkaa ja terve ja sää tulit ja sillä lailla pääsevät osallisiks tavallaan tämmöseen yhteisöön, jos mieltii vaikka että on semmonen joka on vähän yksinäinen ja on kotona yksin enimmäkseen eikä hirveesti liiku kodin ulkopuolella niin sit tulee tämmöseen paikkaan missä sitten, vähän ihmisiä tulee ja menee ja otetaan tavallaan porukkaa mukaan, huolimatta siitä että ehkä oot vammanen ja liikut pyörätuolilla tai jotenkin eri tavalla niin, sut huomioidaan siellä sitten. ...”

”No ne on hyvin konkreettisia, esimerkiksi että lapsi on, ei oo enää semmonen pelokas, että on pystynyt menemään vaikka paremmin semmosiin isoihin tapahtumiin missä on paljon ihmisiä ja meteliä, et on sille siedätynyt kaikki aistit esimerkiks sellasiin ääniin ja hälinään, tai että pystyy olemaan jo yksin kotona vähän aikaa. Ne on hyvin sellasia vanhemmille isoja asioita usein vaikka ne saattaa tuntua et ne on aika semmosia pieniä mut kun erityislapsista on kyse niin ne on sitten semmosia isoja haasteita. ... Tai just se et ne aamutoimet tai iltatoimet sujuu itsenäisemmin ja, pystyy vaikka kulkemaan itsenäisesti bussilla paikasta toiseen, et on saanu semmosta itsevarmuutta ja rohkeutta. Ne on usein tosi konkreettisia esimerkkejä.”

”No talliympäristö jo sinänsä tuo tosi paljon tuota toimintakykyä ja keskittymistä tukevia asioita. ... että me alotetaan valmistelemalla hevonen, yleensä haetaan se tarhasta sisälle, harjataan, varustellaan, tietyssä järjestyksessä. Eli lapsen pitää oppia siirtymään tehtävästä toiseen itsenäisesti.”

6.5 Kategorioiden väliset suhteet

Tämän tutkimuksen analyysin perusteella muodostuneen hierarkkisen kuvauskategoriasysteemin kategoriat ovat sisäkkäisiä siten, että käsitykset syventyvät ja monipuolistuvat siirryttäessä ensimmäisestä kategoriasta (I) kuntoutumisen mahdollistajasta, viimeiseen ja laajimpaan kategoriaan (IV) osallistumisen mahdollistajaan (kuvio 1.). Kategoriat erosivat toisistaan kolmen teeman avulla, jotka olivat: hevosen rooli, talliympäristön merkitys ja talliyhteisön rooli.

KUVIO 1. Hevosavusteisen kuntoutuksen hierakkinen kuvauskategoria

6.5.1 Teema hevosen rooli

Käsitykset *hevosen roolista* hevosavusteisessa kuntoutuksessa kehittyivät motivoijasta terapeutiksi, ammattilaisten käsitysten laajentuessa. Suppeimmillaan hevosen rooli nähtiin motivoijana ja sitouttajana ensimmäisessä kuntoutuksen mahdollistaja -kategoriassa (I). Seuraavassa fyysisen toimintakyvyn edistäjä -kategoriassa (II), ammattilaisten käsitykset hevosen roolista laajentuivat motivoijasta liikkeen tarjoajaksi. Hevosen ainutlaatuisen liikkeen, rytmin ja lämmön avulla voidaan ammattilaisten mukaan vaikuttaa kuntoutujan fyysiseen toimintakykyyn rentouttamalla ja aktivoimalla kuntoutujan kehoa. Käsitykset hevosen roolista monipuolistuivat ja syventyivät kolmannessa tunnetyöskentelyn edistäjä -kategoriassa (III) siten, että motivaation ja liikkeen tarjoajan lisäksi hevosen rooli laajeni lohduttajaksi ja tunteiden peiliksi, auttaen kuntoutujaa ymmärtämään ja työstämään omia tunteitaan. Viimeisessä osallistumisen

edistäjä -kategoriassa (IV) hevosen rooli laajenee ja se nähdään kuntoutujan ystävänä ja terapeuttina, joka ei arvostele, on hyväksyvä, tasapuolinen ja reilu. Näiden hevosen ominaisuuksien avulla kuntoutujan on mahdollista harjoitella sosiaalisia taitoja, joiden kehittyminen mahdollistaa kuntoutujalle mm. ihmissuhteita sekä osallistumisen omaa elämää koskeviin päätöksiin.

6.5.2 Teema talliympäristön merkitys

Käsitykset *talliympäristön merkityksestä* hevosavusteisessa kuntoutuksessa laajentuivat motivoijasta itse tekemiseen ja osallistumiseen. Yksinkertaisimmillaan talliympäristön merkitys näyttäytyi ensimmäisessä kuntoutuksen mahdollistaja -kategoriassa (I), missä talliympäristö koettiin tavanomaiseen kuntoutusympäristöön verrattuna erilaisena ja houkuttelevana ja siksi motivoivana kuntoutumisympäristönä. Käsitys talliympäristön merkityksestä laajentui toisessa fyysisen toimintakyvyn edistäjä -kategoriassa (II), missä se nähtiin fyysisiä haasteita tarjoavana ja fyysistä toimintakykyä aktivoivana ympäristönä. Kolmannessa tunnettyöskentelyn edistäjä -kategoriassa (III) käsitykset talliympäristön merkityksistä laajentuivat fyysisiä haasteita tarjoavasta, rauhoittumista edistäväksi ympäristöksi. Talliympäristön rooli on monipuolisin neljännessä osallistumisen edistäjä (IV) -kategoriassa, missä talliympäristö lisää haastateltavien käsitysten mukaan kuntoutujan osallistumista tarjoamalla oikeaa, konkreettista tekemistä, jota kuntoutuja voi itse tehdä ja johon hän voi itse osallistua.

6.5.3 Teema talliyhteisön rooli

Käsitykset *talliyhteisön roolista* hevosavusteisessa kuntoutuksessa nousivat esille kolmannessa tunnettyöskentelyn edistäjä -kategoriassa (III), tarjoamalla tasavertaisuuden ja onnistumisen kokemuksiä. Kahdessa ensimmäisessä kuvauskategoriassa talliyhteisöllä ei nähty erityistä roolia. Laajimmillaan talliyhteisön rooli nähdään neljännessä osallistumisen mahdollistaja -kategoriassa (IV) yhteenkuuluvuutta ja vuorovaikutusta edistävästä ja siten kuntoutujan osallistumista lisäävänä tekijänä.

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia laadullisesti erilaisia käsityksiä ammattilaisilla on hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksistä kuntoutujille. Tämän tutkimuksen perusteella ammattilaisten käsityksistä oli erotettavissa neljä erilaista tapaa ymmärtää näitä merkityksiä. Hevosavusteinen kuntoutus nähtiin kuntoutumisen mahdollistajana, fyysisen toimintakyvyn ja tunnetaitojen edistäjänä sekä osallistumisen mahdollistajana. Suppeimmillaan ammattilaiset näkivät hevosavusteisen kuntoutuksen kuntoutujan motivaation herättäjänä. Käsitusten monipuolistuessa hevosavusteisen kuntoutuksen merkitykset laajentuivat käsittämään myös kuntoutujan fyysisen toimintakyvyn sekä tunnetaitojen edistämisen. Laajimmillaan hevosavusteisen kuntoutuksen nähtiin mahdollistavan kuntoutujan osallistumisen tallimaailman ulkopuolella, kuntoutujan omassa arkiympäristössä. Hevosavusteisen kuntoutuksen merkitykselliseksi teemoiksi haastatteluissa nousivat hevonen, talliympäristö sekä talliyhteisö. Käsitukset hevosen roolista, talliympäristön merkityksestä sekä talliyhteisön roolista monipuolistuivat ammattilaisten käsitysten syventyessä ja laajentuessa.

7.1 Tutkimustulosten tarkastelua

Tässä tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita ammattilaisten käsityksistä, ei hevosavusteisesta kuntoutuksesta sinänsä (Marton & Booth 1997, 129). Analyysin perusteella syntynyt kuvauskategoriakokonaisuus kuvaa hevosavusteista kuntoutusta toteuttavien ammattilaisten kollektiivista ymmärrystä ilmiöstä ja se on syntynyt tietyssä kontekstissa, tietynä ajan hetkenä. Martonin mukaan kuvauskategoriat kuvaavat yksilöiden käsityksiä suhteessa vallitsevaan ajattelutapaan ja siten käsitykset ovat kiinnostavia vain suhteessa muihin käsityksiin (Marton 1981, 196-198). Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita vain niistä kriittistä aspekteista, jotka ovat välttämättömiä kuvaamaan käsitystapojen laadullisia eroja tietystä ilmiöstä, eikä siten pyritä kuvaamaan kaikkia ilmiöön liittyviä näkökulmia (Marton 1981, 180, Åkerlind 2012). Analyysin lopputulos on tutkijan tulkintaa aineistosta, joka toisessa tilanteessa ja ajan hetkessä voisi olla erilainen. Edellä esitetyt näkökohdat tulee ottaa huomioon tämän tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa.

Mahdollisuus kuntoutumiseen. Tämän tutkimuksen perusteella hevosavusteisen kuntoutuksen nähdään lisäävän kuntoutujan mahdollisuuksia kuntoutumiseen, nostamalla kuntoutujan motivaatiota sekä tarjoamalla ainutlaatuisen ympäristön kuntoutukselle. Autti-Rämö ym. (2016, 59) ovat todenneet, että kuntoutujan motivaatiolla on keskeinen rooli kuntoutumisen onnistumisessa ja onnistunut kuntoutumisprosessi johtaa pysyvämpiin toimintatapojen muutokseen sekä kuntoutujan osallistumisen mahdollisuuksien parantumiseen. Tämän tutkimuksen perusteella hevonen ja tavanomaisesta terapiaympäristöstä poikkeava ympäristö koettiin kuntoutujan motivaation kannalta tärkeiksi teemoiksi. Ammattilaisten käsitysten mukaan ainutlaatuinen hevonen, erilainen talliympäristö sekä talliyhteisö yhdessä muodostavat motivoivan ja houkuttelevan ympäristön kuntoutumiselle. Lisäksi hevosen avulla kuntoutujien nähtiin sitoutuvat kuntoutukseen tavanomaista kuntoutusta paremmin. Myös Abramsin ym. (2013) tutkimuksessa talliympäristö, ympäröivä luonto sekä hevonen herättivät kuntoutujien mielenkiinnon tavanomaista kuntoutusympäristöä paremmin. Tässä tutkimuksessa ammattilaisten haastatteluissa nousi esille kuntoutujien terapiaväsymys ja kyllästyminen erilaisiin terapioihin. Hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan tällaisissa tilanteissa elävöittää kuntoutusta, ylläpitää sitä tai lisätä kuntoutusmyönteisyyttä. Myös Wilsonin ym. (2015) ja Træen ym. (2012) tutkimuksissa hevosavusteinen kuntoutus todettiin elämykseksi itsessään ja mielekkääksi kuntoutumismuodoksi juuri siksi, että se poikkeaa tavanomaisesta terapiaympäristöstä.

Abrams ym. (2013) tutkimuksessa korostui hevosen kanssa työskentely ilman sanoja. Myös tämän tutkimuksen perusteella hevosavusteisen kuntoutuksen nähtiin mahdollistavan kuntoutuksen puhumattomille (mutismi) asiakkaille tai niille, joilla on puheen tuoton ongelmia tai vaikeutta sanoittaa omia tunteitaan. Tällaisissa tilanteissa tavanomaiseen keskusteluterapiaan osallistuminen voi olla mahdotonta. Ammattilaisten mukaan hevosen kyky aistia ihmisten kehonkieltä, olemusta ja eleitä mahdollistaa sanattoman viestinnän harjoittelua. Haastateltavat toivat esille myös, että usein kuntoutujien voi olla helpompi puhua hevoselle, kuin suoraan katsekontaktissa terapeutille.

Fyysinen toimintakyky. Tässä tutkimuksessa ammattilaisten käsityksissä nousi esille hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujan fyysisen toimintakyvyn edistäjänä. Hevosen liikettä kuvattiin monipuoliseksi ja niin ainutlaatuiseksi, ettei sellaista voida saada mis-

tään muusta terapiavälineestä. Samoin kuin Kang ym. (2012) ja Kwon ym. (2015) tutkimuksissa ratsastusterapian vaikuttavuudesta CP-lasten tasapainoon ja kehonhallintaan, myös tässä tutkimuksessa hevosen liike nähtiin tärkeäksi keinoksi lisätä kuntoutujan kehonhallintaa ja tasapainoa. Tässä tutkimuksessa ammattilaisten käsitysten mukaan hevosen liikkeen avulla voidaan lievittää spastisuutta ja edistää kuntoutujan fyysistä toimintakykyä, kuten kävelyä. Näitä käsityksiä tukevat myös Zadnikar & Kastrin (2011), Tseng ym. (2013), Luceno-Anton ym. (2018) ja Lee ym. (2014) tutkimukset, joissa tutkittiin ratsastusterapian vaikuttavuutta CP-lasten ja aivoverenkiertohäiriö-potilaiden (AVH) kuntoutuksessa. Tässä tutkimuksessa ammattilaisten käsitysten mukaan hevosen liikkeen avulla voidaan lisäksi lievittää myös kipuja, ja osalle kuntoutujista ratsastus nähtiinkin ainoaksi keinoksi kipujen ja spastisuuden lievitykseen, jos esimerkiksi lääkehoito tai tavanomainen venyttelyhoito eivät ole mahdollisia. Kipuun liittyviä tuloksia ei aiemmissa tutkimuksissa ole tuotu esille tästä näkökulmasta.

Aiemmissa tutkimuksissa Abrams ym. (2013) sekä Wilson ym. (2015) kuvaavat, että kuntoutujan aktiivinen rooli ja konkreettinen tekeminen on jo itsessään parantava kokemus. Wilson ym. (2015) tutkimuksen mukaan aktiivisen toiminnan avulla, kuntoutujan on mahdollista suunnata huomio muuhun, kuin omiin terveysongelmiin. Lisäksi konkreettisen toiminnan avulla kuntoutujalle muodostuu aktiivisempi rooli myös omassa kuntoutusprosessissaan. Abrams ym. (2013) tutkimuksessa konkreettisten tehtävien nähtiin linkittyvän myös paremmin jokapäiväiseen elämään ja motivoivan siksi paremmin harjoitteiden tekemiseen. Myös tässä tutkimuksessa hevosavusteinen kuntoutus nähtiin toiminallisena kuntoutuksena, joka tarjoaa monipuolista, konkreettista, oikeaa tekemistä. Talliaskareet ja hevosen hoitaminen motivoivat tekemään paljon erilaisia toimintakykyä tukevia harjoituksia lähes huomaamatta, vaikka ne kotioloissa olisivatkin kuntoutujalle hankalia. Ammattilaiset toivat esille myös, että toiminnallisuus mahdollistaa osallistumisen silloinkin, kun kuntoutuja on levoton ja hänen on vaikea keskittyä tai istua pitkiä aikoja paikoillaan. Myös aiemmissa vaikuttavuustutkimuksissa Borgi ym. (2016) ovat todenneet, että toiminnallisten tehtävien avulla voidaan kehittää kuntoutujan keskittymiskykyä sekä edistää itsenäistä suoriutumiskykyä sekä toiminnanohjausta.

Tunnetaidot. Tässä tutkimuksessa ammattilaisten käsitykset hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille laajentuivat käsittämään myös tunnetaitojen edistymisen. Omien tunteiden tunnistaminen ja kontrollointi nähtiin edellytyksenä kuntoutujan osallisuuden

mahdollistumiselle. Hevosen kyky aistia ja peilata kuntoutujan tunteita sekä rehellinen palaute mahdollistivat kuntoutujan omien tunteiden tunnistamista sekä niiden käsittelyä. Hevosen kunnioitusta herättävä koko sekä kyky rajata kuntoutujan käytöstä kontrolloivat kuntoutujan toimintaa ja kehittävät tunteiden säätelyä. Samanlaisia johtopäätöksiä tuli esille Træen ym. (2012) tutkimuksessa, jossa he kuvaavat hevosen toimivan emotionaalisenä puskurina, jonka avulla kosketus omiin tunteisiin ja niiden sanoittaminen helpottuu. Vastaavasti Wilson ym. (2015) tutkimuksessa hevosen kyky peilata ja antaa palautetta, lisäsi depressiota ja ahdistusta sairastavien nuorten käyttäytymisen kontrollointia ja vuorovaikutussuhteiden luomista. Saman suuntaisia tuloksia on tullut esille myös hevosavusteisen kuntoutuksen vaikuttavuustutkimuksissa lapsilla ja nuorilla, joilla on autismlinkirjonhäiriö (Bass ym. 2009, Borgi ym. 2016, Gabriels ym. 2018, Rydcovski 2017), ADHD (Devon (2011) tai depressio (Wilson ym. 2015), myös post traumaattisen syndrooman hoidossa sotaveteraaneilla tulokset ovat olleet yhteneväisiä (Abrams ym. 2013).

Osallisuus. Kuntoutuksen tavoitteena on parantaa kuntoutujan osallistumisen mahdollisuuksia ja selviytymistä arkielämässä (Autti-Rämö ym. 2016, 59, Järvikoski & Härkäpää 2011, 33). Tämän tutkimuksen perusteella hevosavusteinen kuntoutus nähtiin kuntoutujan osallistumisen mahdollistajana, edistämällä kuntoutujan itsenäistä toimintakykyä, vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja, luottamusta sekä voimaantumista ja itsetunnon kehittymistä. Osallistuminen mahdollistaa kuntoutujalla sosiaalisiin tilanteisiin ja yhteiseen toimintaan osallistumista sekä merkityksellistä arkea niin kotona, koulu-, opiskelu- ja työelämässä kuin vapaa-aikana (Karhula ym. 2016, 230). Aiemmissa hevosavusteiseen kuntoutukseen liittyvissä tutkimuksissa ei osallisuuden merkitys ole tullut esille.

Luottamus sekä vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaidot tulevat esille myös aiemmissa tutkimuksissa. Devon (2011) sekä Gabriels ym. (2018) tutkimusten mukaan hevosavusteisen kuntoutuksen avulla voidaan opetella kommunikointia, luottamusta sekä johtajuutta. Lee & Makela (2015) mukaan kuntoutuja voi projisoida tunteitaan hevoseen ja opetella näin myös empatiataitoja. Abrams ym. (2013) ja Wilsonin ym. (2015) tutkimuksissa luottamuksen lisääntyminen hevosen ja kuntoutujan sekä kuntoutujan ja terapeutin välillä lisäsi myös kuntoutujan luottamusta omiin kykyihin. Myös tässä tutkimuksessa kuntoutujille merkityksellisenä pidettiin luottamuksellista suhdetta hevoseen. Haastateltavien mukaan erityisesti nuoret kokevat usein, että eläimet ovat turvallisempia ja parempia kuin ihmiset, koska hevoset eivät arvostele, eivätkä

hylkää, vaikka nuori puhuisi vaikeistakin asioista. Suhdetta hevoseen pidettiin niin merkityksellisenä, että lähes kaikki ammattilaiset pyrkivät pitämään kuntoutujalla saman hevosen koko kuntoutuksen ajan. Ammattilaiset korostivat, että hevonen on kuntoutujan ystävä ja terapeutti, samaan tulokseen ovat tulleet myös Lee & Makela (2015) omassa tutkimuksessa mielenterveyspotilaiden kokemuksista hevosavusteisesta kuntoutuksesta.

Hevosavusteisen kuntoutuksen nähtiin edistävän kuntoutujan voimaantumista ja itsetunnon kehittymistä myös ryhmätilanteissa. Haastateltavat toivat esille, kuinka merkityksellistä kuntoutujille on kokea tasavertaisuutta omista toimintarajoitteista huolimatta. Talliyhteisössä kaikki kuuluvat samaan porukkaan, missä kaikilla on yhteinen kiinnostuksen ja toiminnan kohde. Træen ym. (2012) tutkimuksessa tuotiin esille myös ryhmän tärkeä vaikutus tunteiden sanoittamisessa ja jakamisessa, mutta myös toisten kokemusten kuuleminen ja niiden jakaminen koettiin tärkeäksi. Myös Bass ym. (2009) vaikuttavuustutkimuksen perusteella hevosavusteinen kuntoutus saattaa lisätä sosiaalista toimintaa, lisäämällä motivaatiota sosiaalisia tilanteita kohtaan.

Træen ym. (2012) tutkimuksessa terapeutit kokivat, että talliympäristössä terapiasuhde kuntoutujan ja terapeutin välillä on vapaampi, sekä tasavertaisempi, jolloin keskustelu vaikeistakin asioista on helpompaa. Myös tässä tutkimuksessa talliympäristö koettiin luontevaksi ympäristöksi keskustelulle sekä luottamuksen rakentamiselle. Haastateltavien mukaan hevosavusteinen kuntoutus tarjoaa myös yhteistä toimintaa ja yhteisiä kokemuksia, jotka lisäävät yhteenkuuluvuutta ja luottamusta. Luottamuksellinen suhde sekä hevosen läsnäolo mahdollistavat keskustelun hevosen välityksellä, jolloin vaikeistakin asioista voi olla helpompi puhua.

Yhteenveto. Kuntoutuksen tavoitteena on kuntoutujan osallisuuden mahdollistuminen sekä parempi selviytyminen omassa arkielämässä ja toimintaympäristössään (Järvikoski & Härkäpää, 2011, 33, Autti-Rämö ym. 2016, 59). Erilaiset toimintakyvyn ongelmat, kuten liikkumiseen tai kommunikaatioon liittyvät, vaikeuttavat kuntoutujan vuorovaikutussuhteita sekä aktiivista osallistumista oman yhteiskunnan toimintaan (Kettunen ym. 2017, 48). Tämän tutkimuksen perusteella hevosavusteinen kuntoutus nähdään kuntoutujan osallisuutta edistävänä ja mahdollis-

tavana kuntoutumismuotona, jonka avulla on mahdollista edistää kuntoutujan fyysistä toimintakykyä sekä tunne-, vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Näiden taitojen avulla on mahdollista vahvistaa kuntoutujan identiteettiä ja selviytymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä (Kettunen ym. 2017, 48).

Hevosavusteista kuntoutusta toteuttavien ammattilaisten käsityksiä ja kokemuksia hevosavusteisesta kuntoutuksesta on tutkittu vielä varsin vähän niin kansainvälisesti, kuin kansallisestikin. Jonkin verran tutkimustietoa löytyy kuntoutujien kokemuksista, mutta ammattilaisten osalta systemaattisen kirjallisuushaun perusteella tutkimukset käsittelevät pääosin ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen vaikutuksista, vaikutusmekanismeista ja hyödyistä (taulukko 1.). Kuntoutujan osallisuuden näkökulmaa ei aiemman tutkimustiedon perusteella ole tullut esille. Kuntoutujan osallisuuden mahdollistumista ja sen edistämistä voidaankin pitää tämän tutkielman tärkeimpänä tuloksena.

Aiemmat tutkimukset ammattilaisten käsityksistä ja kokemuksista on tehty pääosin psykoterapeuttisesta viitekehystä. Tässä tutkimuksessa ammattilaiset toteuttavat hevosavusteista kuntoutusta sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden viitekehystä, siten tuloksia voidaan soveltaa monille eri kuntoutujaryhmille. Tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä Suomessa toteutettavaan hevosavusteiseen kuntoutukseen, mutta vertailua kansainväliseen tutkimustietoon rajoittavat hevosavusteisen kuntoutuksen erilaiset toteuttamistavat ja ammattilaisten erilainen koulutus.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Tieteellisen tutkimuksen tavoitteena on mahdollisimman luotettavan tiedon tuottaminen tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007, 19). Luotettavuuden arvioinnissa selvitetään, kuinka totuudenmukaista tietoa tutkimuksella on pystytty tuottamaan (Kylmä & Juvakka 2007, 127). Luotettavuutta arvioitaessa tutkijan tulee varmistua siitä, että tutkimusaineisto on sellainen, että sen perusteella voidaan kuvata tutkittavaa ilmiötä ja tutkimustulokset vastaavat tutkittavien käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007, 127, Laitila ym.2012).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli ymmärtää miten eri tavoin ammattilaiset käsittävät hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyyden kuntoutujille. Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on osa Kelan rahoittamaa Jyväskylän yliopiston Ratsastusterapia - vaikuttavuus ja merkitykset hanketta. Tämän tutkimuksen tutkija ei ole ollut mukana tutkimushankkeen alkuvaiheissa, eikä siten ole päässyt vaikuttamaan tutkimusaineiston keräämiseen, haastateltavien valintaa, eikä tutkimuskysymysten suunnitteluun tai tarkentavien kysymysten esittämiseen. Tutkimusta varten oli haastateltu eri taustaisia hevosavusteista kuntoutusta toteuttavia ratsastusterapeutteja sekä SPHT-ohjaajia. Haastateltavilla oli hevosavusteiseen kuntoutukseen liittyvä koulutus, jokainen haastateltava toimi kuitenkin oman peruskoulutuksensa/ammattillisen taustan mukaisesta viitekehystä käsin. Haastateltavat olivat eri ikäisiä ja kokemusta hevosavusteisen kuntoutuksen toteuttamisesta heillä oli vaihtelevasti. Haastateltavien heterogeenisuus mahdollisti laadullisesti erilaisten käsitysten kokoamisen ja soveltui siten hyvin fenomenografisen tutkimuksen aineistoksi.

Haastattelutilanteen tarkalla kuvaamisella voidaan lisätä tutkimuksen luotettavuutta (Laitila ym. 2012). Tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty avoimella haastattelumenetelmällä. Kaikille haastateltaville on esitetty sama avaava kysymys, jonka suunnassa haastattelu eteni. Haastattelut toteutti yksi ja sama henkilö. Vaikka tämän tutkimuksen tutkija ei itse ole ollut haastattelutilanteissa mukana, on tutkijalla ollut mahdollisuus kuunnella äänitallenteet ja saada siten käsitys tutkimustilanteista. Haastatteluissa on ollut mukana vain haastattelija sekä haastateltava. Haastatteluympäristö on ollut rauhallinen ja siellä vallitsi rento ja luottamuksellinen ilmapiiri, joka rohkaisi haastateltavia puhumaan avoimesti. Haastatteluiden lopuksi, heille annettiin vielä mahdollisuus esittää lisäyksiä ja täsmennyksiä haastattelussa esiin nousseisiin asioihin. Tämän tutkimuksen tutkijalla on ollut käytössä litteroidun aineiston lisäksi haastattelut toteuttaneen tutkijan (kenttä)muistiinpanot, sekä äänitallenteet. Haastattelu on ollut toimiva aineistonkeruumenetelmä ja sen on tuottanut fenomenografista analyysia varten rikkaan ja laajan aineisto, jonka avulla hevosavusteisen kuntoutuksen ilmiötä on ollut mahdollista tarkastella.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää, mikäli tutkimusprosessi on kuvattu niin tarkasti ja yksityiskohtaisesti, että toinen tutkija pystyy seuraamaan tutkimusprosessin pääpiirteitä ongelmitta (Laitila ym. 2012, Kylmä & Juvakka 2007, 129, Hirsijärvi ym. 2016, 232, Huusko & Paloniemi 2006). Aineistolainaukset lisäävät tulkinnan läpinäkyvyyttä ja antavat lukijalle mahdollisuuden

arvioida tutkijan tulkintaa (Huusko & Paloniemi 2006, Laitila ym. 2012). Luotettavan analyysiprosessin seurauksena luodut kategoriat vastaavat aineistoa, eivätkö ole toistensa suhteen päällekkäisiä (Laitila ym. 2012, Huusko & Paloniemi 2006). Häkkisen (1996) mukaan kategorioiden tulisi olla loogisia ja ne pitäisi pystyä liittämään teoreettiseen tutkimuskäsitteistöön siten, että lukijan on mahdollista ymmärtää mistä lähtökohdista ilmaukset on luokiteltu tiettyihin kategorioihin (Collier-Reed 2009). Tämän tutkimuksen analyysiprosessi oli pitkä ja vaiheikas, tähän vaikutti tutkijan kokemattomuus tutkijana sekä tutkimusmenetelmän haasteellisuus, jota oli aloittelevana tutkijan aluksi vaikea hahmottaa. Olen pyrkinyt kuvaamaan analyysin eri vaiheet mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi tulosavaruuden ymmärtämiseksi sekä luotettavuuden lisäämiseksi. On kuitenkin muistettava, että analyysin tuloksena syntyneet kategoriat ovat tutkijan tulkintoja ja toinen tutkija voisi päätyä myös erilaiseen lopputulokseen (Åkerlind 2005, Collier-Reed 2009).

Reflektiivisyyttä arvioitaessa tutkijan on oltava tietoinen omista lähtökohdista ja siitä, kuinka hän itse vaikuttaa aineistoon ja tutkimusprosessiin (Collier-Reed 2009, Kylmä & Juvakka 2007, 129). Tutkijan tulisi pyrkiä sulkemaan pois omien ennakkokäsitysten ja esiyymmärryksen vaikutus siihen, miten tutkija kuvaa tutkittavien kokemusten ymmärtämisen ja ilmaisun (Collier-Reed 2009). Uljensin (1996) mukaan täydellistä oman näkemyksen poissulkemista ei voida kuitenkaan saavuttaa. Analyysiprosessi vaatii kriittistä reflektiota, jotta voidaan varmistua siitä, että tulokset todella kuvaavat tutkimukseen osallistujien käsityksiä, eivätkä tutkijan omaa esiyymmärrystä (Collier-Reed 2009). Hevosien omistajana sekä pitkään ratsastusta harrastaneena olin tietoinen omasta kiinnostuksesta ja omista kokemuksista hevosiin ja kuntoutumiseen liittyen. Olen pyrkinyt analyysin kaikissa vaiheissa huomioimaan omat aiemmat kokemukset ja niiden myötä syntyneet käsitykset hevosavusteisesta kuntoutuksesta, koska aineistoa ei voida lähestyä täysin ilman ennakko-oletuksia ne ovat voineet vaikuttaa aineiston tulkintaan ja kategorioiden muodostukseen.

Luotettavuutta voidaan fenomenografisessa tutkimuksessa lisätä myös rinnakkaisarvioinnilla, jolloin tutkijan on esitettävä aineistosta johdetut kategoriat siten, että toisen tutkijan on mahdollista seurata tulkintaa ja löytää yhteys tulkinnan ja empiirisen materiaalin välille (Collier-Reed ym. 2009). Rinnakkaisarvioijan käyttöä ja kategorioiden toistettavuuden vaatimusta on kritisoitu fenomenografiassa, koska toinen tutkija voi päätyä erilaisiin kategorioihin, riippuen

siitä kuinka perehtynyt hän aineistoon on tai mistä analyysin vaiheesta hän lähtee liikkeelle (Uljens 1996). Pro gradu tutkielmani analyysissä ei ole käytetty vertaisarvioijaa. Minulla on kuitenkin ollut mahdollisuus keskustella aineistosta, siitä nousseista teemoista ja alustavista kategorioista niin opiskelijakollegoiden, kuin tutkielmani ohjaajien kanssa. Tämä lisää mielestäni tutkimukseni luotettavuutta, joskin ryhmätyönä toteutettu aineiston analyysi olisi lisännyt tutkimuksen luotettavuutta verrattuna aloittelevan tutkijan yksin toteuttamaan analyysiin.

Fenomenografinen analyysi on aikaa vievää, joten on tavallista, että aineistot ovat pieniä (Åkerlind 2008). Aineiston tulisi olla kuitenkin riittävän suuri, jotta ilmiöön liittyvät laadullisesti erilaisten käsitysten variaatiot tulisivat esille (Åkerlind 2008). Aiemmissa fenomenografisissa tutkimuksissa on esitetty, että 10-15 haastateltavaa olisi riittävä variaatioiden tutkimiseen (Åkerlind 2008). Tässä tutkimuksessa aineisto koostuu kahdeksasta haastattelusta, joten luotettavuuden kannalta jää epäselväksi onko aineisto ollut riittävä ilmiöön liittyvien variaatioiden selvittämiseksi. Lisäksi tutkimustulos voisi olla erilainen, mikäli tutkimus olisi toteutettu vain ratsastusterapeuteille tai vain SPHT-ohjaajille, heidän hieman erilaisen koulutuksen ja ideologian vuoksi. Tässä tutkimuksessa on haluttu selvittää ammattilaisten erilaisia käsityksiä hevosavusteisesta kuntoutuksesta, jolloin osallistujien erilaiset taustat ovat olleet tutkimuksen vahvuus.

Tämän tutkimuksen aikana on pyritty noudattamaan fenomenografisen lähestymistavan periaatteita tutkimuskysymyksen muodostamisessa, analyysissä, tulkinnessa sekä raportoinnissa. Tämän tutkimuksen tulokset ovat linjassa aikaisempaan tutkimustietoon. Fenomenografisella lähestymistavalla on saatu kuvattua ammattilaisten käsityksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille.

7.3 Eettisyys

Tässä tutkimuksessa on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) laatimaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuksen kaikki vaiheet on toteutettu rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta sekä avoimuutta ja vastuullisuutta noudattaen. Tutkimukseen osallistuneet hevosavusteista kuntoutusta toteuttavat ammattilaiset osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja he olivat tietoisia tutkimuksen tarkoituksesta. Haastateltavilla oli mahdollisuus tutustua

tutkimustiedotteeseen etukäteen, sekä esittää lisäkysymyksiä ennen lopullista suostumusta tutkimukseen ja tutkimussuostumuksen allekirjoittamista. Tutkittavien anonymiteetti on suojattu koko tutkimusprojektin ajan, eikä yksittäisiä osallistujia voida tunnistaa lopullisesta pro gradu tutkielmasta. Tutkimussuostumukset, äänitallenteet sekä haastatteluihin liittyvä materiaali on säilytetty siten, että siihen on ollut pääsy vain tutkimusryhmän nimetyillä henkilöillä. Muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia on kunnioitettu viittaamalla niihin asianmukaisesti. Tutkimuksella on ollut Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan puoltava lausunto.

7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän tutkimuksen perusteella ammattilaisten käsitykset hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille, jakautuivat neljään hierarkkiseen kuvauskategoriaan, missä ammattilaisten käsitykset hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksistä syventyivät ja monipuolistuivat edettäessä hierarkiassa alimpana olevasta kategoriasta ylempiin kategorioihin. Ammattilaisten käsitysten mukaan, hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujille nähtiin suppeimmillaan kuntoutumisen mahdollistajana (kategoria I), laajemmin fyysisen toimintakyvyn edistäjänä (kategoria II) sekä tunnetaitojen edistäjänä (kategoria III) ja laajimmillaan kuntoutujan osallistumisen mahdollistajana (kategoria IV). Kuvauskategoriat erosivat toisistaan kolmen teeman avulla jotka olivat: hevosen rooli, talliympäristön merkitys ja talliyhteisön rooli. Nämä teemat lisäävät ammattilaisten käsitysten mukaan hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyyttä kuntoutujille verrattuna tavanomaiseen terapiaan.

Tämän tutkimuksen tulokset lisäävät ymmärrystä hevosavusteisesta kuntoutuksesta ja niistä tekijöistä, jotka ammattilaisten käsitysten mukaan ovat kuntoutujille merkityksellisiä. Ammattilaisten käsitykset ovat samansuuntaisia aiemman hevosavusteiseen kuntoutukseen liittyvän tutkimustiedon kanssa fyysisen toimintakyvyn ja tunnetaitojen edistämisen osalta. Uutta tietoa hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyydestä kuntoutujille saatiin kuntoutujan osallistumisen mahdollistumisen näkökulmasta. Ammattilaisten käsitysten mukaan hevosavusteisen kuntoutuksen avulla on mahdollista vahvistaa kuntoutujan osallistumista ja selviytymistä omassa toimintaympäristössään ja siten tukea kokonaisvaltaisen kuntoutuksen tavoitteita.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen käytäntöjen ja koulutuksen kehittämisessä, suunnittelussa ja arvioinnissa sekä laajemmin kuntoutuksen kehittämisessä. Laadukasta tutkimustietoa hevosavusteisesta kuntouksesta tarvitaan lisää. Jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää onko ratsastusterapeuttien ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien käsityksissä eroja, lisäksi olisi mielenkiintoista verrata ammattilaisten käsityksiä kuntoutujien käsityksiin.

LÄHTEET

- Abrams, BN. 2013, Exploring Therapists' Conceptions of Equine Facilitated/Assisted Psychotherapy for Combat Veterans Experiencing Posttraumatic Stress Disorder. North-central University. UNI number: 3569187.
- Aranda-García, S., Iricibar, A., Planas, A., Prat-Subirana, JA & Angulo-Barroso, RM. 2013. Comparative Effects of Horse Exercise Versus Traditional Exercise Programs on gait, muscle strength and body balance in healthy older adults. *Journal of Aging and Physical Activity* 23, 78-89.
- Autti-Rämö, I. & Salminen, A-L. 2016. Kuntoutumisen hyvät käytännöt. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.) Kuntoutuminen. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki. 14-17.
- Autti-Rämö, I., Mikkelsen, M., Lappalainen, T. & Leino, E. 2016. Kuntoutumisen prosessi. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, MA. Rajavaara & A.Ylinen (toim.) Kuntoutuminen. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki. 56-73.
- Bass, M., Duchowny, C. & Llabre, M. 2009. The Effect of Therapeutic Horseback Riding on Social Functioning in Children with Autism. *J Autism Dev Disord* 39:1261–1267
- Beinotti, F., Correia, N., Christofolletti, G. & Borges, G. 2010. Use of hippotherapy in gait training for hemiparetic post-stroke. *Arq Neuropsiquiatr* 68: 6.
- Beck, D. Trauma focused equine assisted psychotherapy: A phenomenological study of therapists' beliefs about components of effective treatment for children who have experienced abuse and neglect. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences, Vol 76(3-A)(E)* Publisher: ProQuest Information & Learning
- Borgi, M., Loliva, D., Cerino, S., Chiarotti, F., Venerosi, A., Bramini, M., Nonnis, E., Marcelli, M., Vinti, C., De Santis, C., Bisacco, F., Fagerlie, M., Frascarelli, M. & Cirulli, F. 2016. Effectiveness of a Standardized Equine-Assisted Therapy Program for Children with Autism Spectrum Disorder. *J Autism Dev Disord* 46: 1-9.

- Bowden, J. 2005. Reflections on the phenomenographic team research process. Teoksessa: J.A. Bowden ja P. Green (toim.) *Doing Developmental Phenomenography*. Melbourne: RMIT Publishing, 11-31.
- Bunketorp-Käll, L., Lundgren-Nilsson, Å., Samuelsson, H., Pekny, T., Blomvé, K., Pekna, M., Pekny, M., Blomstrand, C. & Nilsson, M. 2017. Long-Term Improvements After Multimodal Rehabilitation in Late Phase After Stroke. A Randomized Controlled Trial. *Stroke*. Vol. 48. No. 7.
- Collier-Reed, B. I., Ingerman, A., & Berglund, A. (2009). Reflections on trustworthiness in phenomenographic research: Recognising purpose, context and change in the process of research. *Education as Change*, 13(2) 339-355
- Collier-Reed, B., & Ingerman, A. 2013. Phenomenography: From critical aspects to knowledge claim. In M. Tight & J. Huisman (Eds.), *International Perspectives on Higher Education Research*, Vol. 9, pp. 243-260.
- Davis, E., Davies, B., Wolfe, R., Raadsveld, R., Heine, B., Thomason, P., Dobson, F. & Graham, HK. 2009. A randomized controlled trial of the impact of therapeutic horse riding on the quality of life, health and function of children with cerebral palsy. *Developmental Medicine and Child Neurology* 51, (2).
- de Araujo, TB., de Oliveira, RJ., Martins, WR., Pereira, M., Caoetti, F. & Safons, MP. 2013. Effects of hippotherapy on mobility, strength and balance in elderly. *Archives of Gerontology and Geriatrics* 56, 478–481.
- Deutz, U., Heussen, N. Weigt-Usinger, K. Leiz, S. Raabe, C. Polster, T. Steinbüchel, D. Moll, C., Lücke, T., Krägeloh-Mann, I., Hollmann, H. & Häusler, M. 2018. Impact of Hippotherapy on gross motor function and quality of life in children with bilateral cerebral palsy: A randomized open-label crossover study. *Neuropediatrics*, 49(03), 185-192.
- Devon, JM. 2011. The therapist's description of the experience of Equine Assisted Psychotherapy (EAP) as it pertains to youth with Attention Deficit Disorder/Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A qualitative study. Capella University. UMI Number: 3489636
- Esbjörn, R. 2006. When horses heal: A qualitative inquiry into Equine Facilitated Psychotherapy. Institute of transpersonal Psychology. UMI number: 3213087.

- Ewing, C., MacDonald, P., Taylor, M. & Bowers, M. 2007. Equine-Facilitated Learning for Youth with Severe Emotional Disorders: A quantitative and qualitative study. *Child Youth Care Forum* 36: 59-72.
- Fields, B., Brummer, J., Gloeckner, G. & Wood, W. 2018. Influence of an Equine-Assisted Activities Program on Dementia-Specific Quality of Life. *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias*. Vol 33 (5), 309-37.
- Frame, D. 2006. Practices of therapists using equine facilitated/assisted psychotherapy in the treatment of adolescents diagnosed with depression: A qualitative study. New York University. UMI number: 3204151.
- Gabriels RL, Pan Z, Dechant B, Agnew JA, Brim N, Mesibov G. 2015. Randomized controlled trial of therapeutic horseback riding in children and adolescents with autism spectrum disorder. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry* 54 (7): 541-549.
- Green Care Finland. 2019. Mitä on Green Care? Viitattu 2.10.2019. <http://www.gcfinland.fi/green-care/>
- Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. 2018. Kysely eläinavusteisesta terapiasta. Palveluntuottajille tehty kysely eläinavusteisesta kuntoutuksesta. Kansaneläkelaitos.
- Hevosopisto. 2019. Ratsastusterapiakoulutus. Viitattu 15.9.2019. <http://www.hevosopisto.fi/ratsastusterapia/>
- Hippolis ry. 2019. Hevosavusteinen toiminta. Viitattu 1.10.2019. <http://www.hippolis.fi/hevosavusteinen-toiminta/>
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.
- Horn, M. 2016 The mechanisms of change in equine-facilitated psychotherapy. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering, Vol 77(6-B)(E) Publisher: ProQuest Information & Learning
- Husko, M. & Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 37 (2), 162–173.
- Häkkinen, K. 1996. Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä: teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- ICF. 2004. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjeita ja luokituksia: 2004:4.

- Johnson, R., Albright, D., Marzolf, J., Bibbo, J., Yaglom, H., Crowder, S., Carlisle, G., Willard, A., Russell, C., Grindler, K. Osterlind, S., Wassman, M. & Harms, N. 2018. Effects of therapeutic horseback riding on post-traumatic stress disorder in military veterans. *Military Medical Research*, 5:3.
- Jormfeldt, H. & Carlsson, I-M. 2018. Equine-Assisted Therapeutic Interventions Among Individuals Diagnosed With Schizophrenia. A Systematic Review, *Issues in Mental Health Nursing*, 39:8, 647-656.
- Juvonen-Posti, P., Lamminpää, A., Rajavaara, M., Suoyrjö, H. & Tötterman, P. Työikäisen kuntoutuksen monialainen järjestelmä. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.) *Kuntoutuminen*. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki. 160-175.
- Järvikoski, A. 2014. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. *Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita* 2013:43.
- Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. *Kuntoutuksen perusteet. Näkökulmia kuntoutukseen ja kuntoutustieteeseen*. WSOYpro Oy. Helsinki
- Järvikoski, A. & Karjalainen, V. 2008. Kuntoutus monitieteisenä ja – alaisena prosessina. Teoksessa: P. Rissanen, T. Kallanranta, T. & A. Suikkanen (toim.) *Kuntoutus*. Duodecim. Helsinki. 80-93.
- Kang, H., Jung, J. & Yu J. 2012. Effects of Hippotherapy on the Sitting Balance of Children with Cerebral Palsy: a Randomized Control Trial. *J PHYS THER SCI* 2012; 24 (9): 833-836.
- Karhula, M., Veijola, A. & Ylisassi, H. 2016. Tavoitteiden asettamisen käytäntö. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.) *Kuntoutuminen*. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki. 225-238.
- Kettunen, J. & Tynjälä, P. 2018. Applying phenomenography in guidance and counselling research. *British Journal of Guidance & Counselling*, 46:1, 1-11. DOI:10.1090/03069885.2017.1285006
- Kettunen, R., Kähärä-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen, J. 2017. *Kuntoutumisen mahdollisuudet*. 4-6. painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

- Koistinen, K. 2005. Pahoinvointi ja syrjäytyminen pahenee. Teoksessa: S. Okulov & K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksena. Kuopion yliopisto. Kuopio. 1-10.
- Koukkari, M. 2016. Tavoitteena kuntoutuminen – kuntoutujan käsityksiä kokonaisvaltaisesta kuntoutuksesta ja kuntoutumisesta. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Acta Universitatis Lapponiensis 179.
- Kovaljeff, L. & Thuneberg, T. 2018. Hevosavusteinen toiminta suotuisassa suunnassa. Teoksessa S. Pussinen (toim.) Uudistuva hevostalous. HAMK Unlimited Professional 20.6.2018. Viitattu 10.8.2019. <https://unlimited.hamk.fi/biotalous-ja-luonnonvara-ala/hevosavusteinen-toiminta>
- Kwon, J., Chang, HJ., Yi, S., Lee, J.Y., Shin, H. & Kim, Y. 2015. Effect of hippotherapy on gross motor function in children with cerebral palsy: A randomized controlled trial. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 21 (1): 15-21.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita. Helsinki.
- Laine, P., Laitinen, A., Mäki-Tuuri, S. & Raento, P. 2015. Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminta Suomessa: kehitys ja haasteet. *Kuntoutus*; 38 (2): 42 – 53.
- Laitila, M., Pietilä, A-M., Nikkonen, M. 2012. Fenomenografinen lähetysmistapa hoitotieteellisessä tutkimuksessa: asiakkaiden käsityksiä osallisuudesta mielenterveys- ja päihdetyössä. *Hoitotiede* 24 (4). 258-270.
- Laitinen, A. 2014. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Teoksessa: A. Laitinen & S. Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. 2. painos. Ypjä. 95-99.
- Lee, P-T. 2014. From traditional to equine-assisted psychotherapy: mental health practitioners' experiences. Colorado State University. Colorado. UMI number: 3635643.
- Lee, C., Kim, S.G. & Yong, M.S. 2014. Effects of Hippotherapy on Recovery of Gait and Balance Ability in Patients with Stroke. *Journal of Physical Therapy Science*, 26 (2): 309-311.
- Lee, P-T. & Makela, C. 2015. Horses' Roles in Equine-Assisted Psychotherapy: Perspectives of Mental Health Practitioners. *Journal of Psychology and Behavioral Science*. Vol. 3 (1), 78-95.

- Lucena-Antón, D., Rosety-Rodriguez, I. & Moral-Munoz, J. 2018. Effect of hippotherapy intervention on muscle spasticity in children with cerebral palsy: A randomized controlled trial. *Complementary Therapies in Clinical Practice* 31: 188-192.
- Martin-Päivä, M. 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystalouksissa. Teoksessa: A. Laitinen & S. Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta –rajapintoja. 2. painos. Ypäjä. 89-91.
- Marton, F & Booth, S. 1997. Learning and awareness. United Kingdom. Psychology Press.
- Marton, F. & Pong, WY. 2005. On the unit of description in phenomenography. *Higher Education Research & Development*, 24:4, 335-348, DOI:10.1080/07294360500284706
- Marton, F. 1981. Phenomenography – Describing conception world around us. *Instructional Science* 10: 177-200. Elsevier Scientific Publishing Company, Amsterdam.
- Marton, F. 2000. The structure of awareness. Teoksessa: J. Bowden & E. Walsh (toim.) Phenomenography. Melbourne: RMIT University Press, 102-116.
- Marton, F. 2005. Teoksessa: R.R. Sherman & R.B. Webb (toim.) Qualitative research in education: focus and methods. Taylor & Francis e-Library.
- Mattila-Rautiainen, S. 2014. Ratsastherapie. Teoksessa: A. Laitinen & S. Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta –rajapintoja. 2. painos. Ypäjä. 93-94.
- Mäenpää, H., Kela, K. & Sätilä, H. 2016. Ratsastherapie liikuntavammaisten lasten kuntoutuksessa. *Duodecim*: 132, 1279-85.
- Paakkari, L. 2012. Widening Horizons. Phenomenographic Study of Student Teachers' Conceptions of Health Education and Its Teaching and Learning. University of Jyväskylä. *Studies in sport, Physical education and Health* 179.
- Paatero, H., Lehmijoki, P., Kivekäs, J. & Ståhl, T. 2008. Kuntoutusjärjestelmä, Teoksessa: P. Rissanen, T. Kallanranta, T. & A. Suikkanen (toim.) Kuntoutus. *Duodecim*. Helsinki. 31-62.
- PATH 2019. Learn about EAAT. Viitattu 4.7.2019. <https://www.pathintl.org/resources-education/resources/eaat/193-eaat-definitions>
- Piirainen, A. 2006. Asiakkaan ja asiantuntijan pedagoginen suhde- Fenomenologinen tutkimus fysioterapiatilanteista asiakkaiden ja fysioterapeuttien kokemana. Helsingin yliopisto. *Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia* 207.

- Rydzkowski, W. 2017. It's not just about the horses at Equine! Exploring perceptions of equine assisted therapy with adolescents with autism, their staff and therapy providers. Cardiff University.
- Salminen, A., Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2016. Teoriat, viitekehykset ja mallit kuntoutusta ohjaamassa. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A.Ylinen (toim.) Kuntoutuminen. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.20-36
- Selvinen, S. 2011. Psyykkisiä valmiuksia ja mielen tasapainoa. Teoksessa: S. Mattila-Rautiainen (toim.) Ratsastusterapia. PS-kustannus. Jyväskylä. 15-19.
- Selvinen, s. 2011. Ratsastusterapian vaikuttavuuden arviointi. Teoksessa: S. Mattila-Rautiainen (toim.) Ratsastusterapia. PS-kustannus. Jyväskylä. 392-395.
- Sosiaalipedagogiikka. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Viitattu 1.10.2019. <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. 2019. Mitä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta? Viitattu 26.6.2019. <https://www.hevostoiminta.net/>.
- SRL. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Viitattu 26.6.2019. <https://www.ratsastus.fi/lajit/pararatsastus/sosiaalipedagoginen-hevostoiminta/>.
- STM 2002. Kuntoutusselonteko 2002. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 2002: 6. Helsinki: Edita Publishing
- Suomen Ratsastusterapeutit ry. 2019. Ratsastusterapia. Viitattu 4.8.2019. <https://suomenratsastusterapeutit.fi/>
- Traen, B., Moan, K-A. & Rosenvinge JH. 2012, Terapeuters opplevelse av hestebasert behandling for pasienter med spiseforstyrrelser. Norsk psykologforening, Vol 49, nummer 4, 2012, side 348-355.
- Tseng, S., Chen, H. & Tam, K. 2013. Systematic review and meta-analysis of the effect of equine assisted activities and therapies on gross motor outcome in children with cerebral palsy. Disability and Rehabilitation: An International, Multidisciplinary Journal, 35 (2): 89-99. 104
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 10.10.2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Uljens, M. 1989. Fenomenografi – forskning om uppfattningar. Lund. Studentlitteratur. 23-27.

- UTU. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Viitattu 26.6.2019. <https://www.utu.fi/fi/yksikot/braheadevelopment/koulutus/taydennyskoulutus/sosiaali-ja-terveysala/sosiaalipedagoginen-hevostoiminta/Sivut/home.aspx>.
- WHO. 2011. Rehabilitation. World report on disability. World Health Organisation. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. 95-133
- Wilson, K., Buultjens, M., Monfries, M. & Karimi, L. 2015. Equine-Assisted Psychotherapy for adolescents experiencing depression and/or anxiety: A therapist's perspective. *Clinical Child Psychology & Psychiatry*,
- Zadnikar, M. & Kastrin, A. 2011. Effects of hippotherapy and therapeutic horseback riding on postural control or balance in children with cerebral palsy: A meta-analysis. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 53(8): 684-691.
- Åkerlind, G. 2005. Academic growth and development – How do university academics experience it? *Higher Education* 50:1-32.
- Åkerlind, G. 2005a. Learning about phenomenography: Interviewing, data analysis and the qualitative research paradigm. Teoksessa: J.A. Bowden ja P. Green (toim.) *Doing Developmental Phenomenography*. Melbourne: RMIT Publishing, 63-73.
- Åkerlind, G. 2005b. Phenomenographic methods: A case illustration. Teoksessa: J.A. Bowden ja P. Green (toim.) *Doing Developmental Phenomenography*. Melbourne: RMIT Publishing, 103-127.
- Åkerlind, G. 2012. Variation and commonality in phenomenographic research methods. *Higher Education Research & Development*, 31:1, 115-127,
- Åkerlind, G., Bowden, J. & Green, P. 2005. Learning to do Phenomenography: A reflective discussion. Teoksessa: J.A. Bowden ja P. Green (toim.) *Doing Developmental Phenomenography*. Melbourne: RMIT Publishing, 74-100.

Liite 1. Systemaattisen kirjallisuushaun hakustrategia PsycINFO, CINAHL ja ERIC tietokannoista (16.9.2019).

Asiasanat	PsycINFO	CINAHL	ERIC
S1 Equine-assisted	218	183	22
S2 "equine assisted therapy"	93	507	3
S3 Hippotherapy	53	513	10
S4 Riding therapy	35	33	5
S5 Equine-assisted therapy	104	518	9
S6 Equine-assisted activities	36	26	7
S7 Equine assisted learning	26	10	6
S8 Equine facilitated therapy	18	13	1
S9 Equine Facilitated psychotherapy	54	20	11
S10 Equine facilitated	75	34	4
S11 Therapeutic riding	107	112	30
S12 Therapist	90 672	53011	6422
S13 Terapists	90 672	53011	6422
S14 Practitioner	92 848	90485	25961
S15 Clinicians or therapists or counselors	222 756	145540	46868
S16 Professional	409 640	378981	165086
S17 Perspective	302 407	115864	100489
S18 Experience	561 707	302185	226229
S19 Meaning	144 427	28432	34177
S20 Conception	38 369	8537	13717
S21 Perceptions or attitudes or opinion or experience or view or reflection of beliefs	1 626 534	733198	571080
S22 Qualitative or Qualitative research or Qualitative Study	166596	147429	64990
S23 Phenomenological research	3 438	14548	804
S24 Phenomenology or phenomenological or lived experiences	50059	24417	10475
S25 Phenomenological approach	5 203	2864	935
S26 Phenomenology research	709	700	209
S27 Phenomenography	49 296	11012	9142
S28 Phenomneographic research	81	32	97
S29 Phenomenographic	482	363	466
S30 OR/S1-S10	327	583	39
S31 OR/S11-S16	626107	560735	220442
S32 OR/S17-S21	1844206	816616	643437
S33 OR/S22-S29	248793	170679	80398
S34 S30 AND S31 AND S32	76	56	5
S35 S33 AND S34	31	14	1

Liite 2. Systemaattisen kirjallisuushaun hakustrategia Medline tietokannasta (16.9.2019).

Asiasanat	Medline
1 Equine-assisted/	0
2 Equine assisted.mp.	215
3 hippotherapy/ or hippotherapy.mp.	266
4 riding therapy/ or riding therapy.mp.	188
5 horse back riding therapy/ or horse back riding therapy.mp.	1
6 equine assisted therapy/ or equine assisted therapy.mp.	185
7 equine-assisted activities/ or equine-assisted activities.mp.	24
8 equine-assisted learning/ or equine-assisted learning.mp.	4
9 equine-facilitated psychotherapy/ or equine-facilitated psychotherapy.mp.	9
10 equine-facilitated/ or equine-facilitated.mp.	16
11 therapeutic riding/ or therapeutic riding.mp.	47
12 1 or 2 or 3 or 4 or 5 or 6 or 7 or 8 or 9 or 10 or 11	342
13 therapist/ or therapist.mp.	17482
14 therapists/ or therapists.mp.	25321
15 practitioner*/ or practitioner*.mp.	153879
16 professional*/ or professional*.mp.	407225
17 clinicians/ or clinicians.mp.	172998
18 13 or 14 or 15 or 16 or 17	715466
19 perspective/ or perspective.mp.	195102
20 experience*.mp.	1016189
21 meaning/ or meaning.mp.	50976
22 conception*/ or conception*.mp.	37408
23 perception*/ or perception*.mp.	416027
24 19 or 20 or 21 or 22 or 23	1606267
25 Qualitative research/ or Qualitative research.mp.	60924
26 qualitative*/ or qualitative.mp.	228238
27 phenomenograph*.mp	490
28 phenomenolog*.mp	25124
29 25 or 26 or 27 or 28	247298
30 12 and 18 and 24 and 29	3

Liite 3. Kirjallisuuskatsauksen eteneminen (PRISMA flow diagram)

